

185

CATALUNYA

REVISTA D'
INFORMACIO

L'EXPANSIO
CATALANA

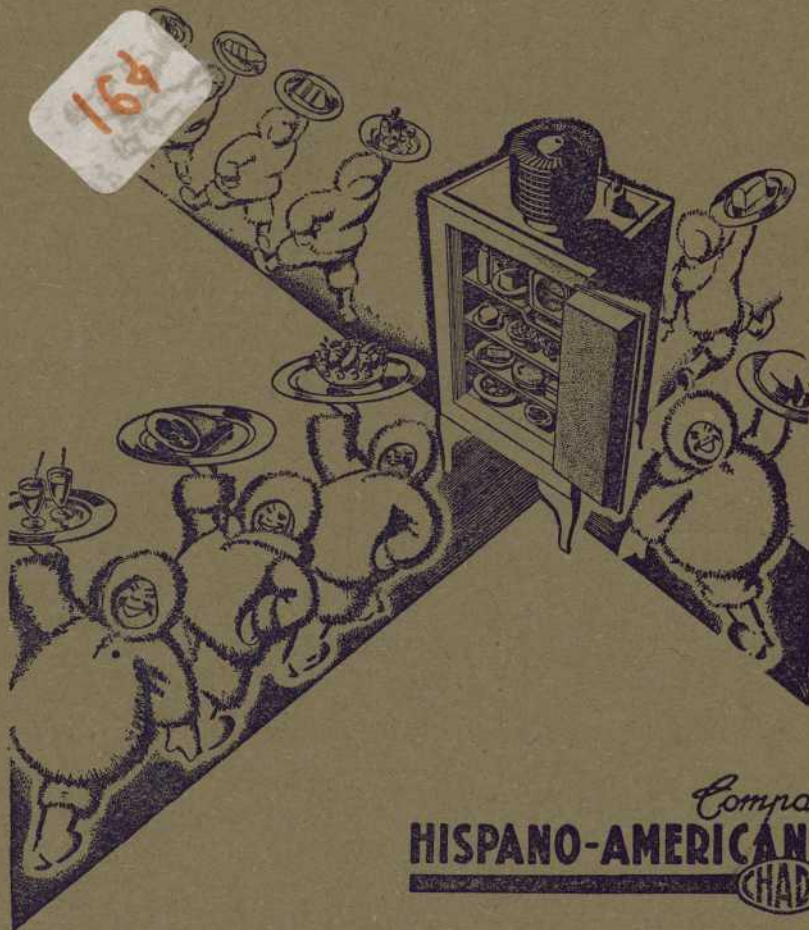

2
96

Significa vista de
Girona, l'església
de Sant Feliu i el
riu Onyar.

FEBRER
1932
50 cts.

REFRIGERADOR ELECTRIC

Un refrigerador elèctric equival a cent servents, la constant preocupació dels quals és conservar els aliments i refredar les begudes, mitjançant un fred intens, sec i sà.

El refrigerador elèctric és econòmic i no requereix atenció. Vegeu-ho en les nostres Exposicions; pot ésser adquirit al comptat o en quotes mensuals.

Compañía
HISPANO-AMERICANA DE ELECTRICIDAD
CHADE

"La Casa de los Tornillos"

ALUMINI, LLAUTÓ, ARAM, ESTANY
EN XAPES, BARRÉS, CANONS, ETC.

Caragols de ferro i llautó per Metalls, Fils d'Acer, Mendrils i Mandrins. Pedres d'Esmeril, Volanderes Grower, Boixes, Perns, i altres artefactes del ram.

CARAGOLS, VISOS I FEMELLES
D'ACER PER A CAMIONS, OMNIBUS
I AUTOS nord-americans, anglesos
i europeus.

Tot el que és necessari
per
FORADAR, ROSCAR I AJUSTAR

JOAN RUSSINYOL
BONS AIRES

SARMIENTO 1599
cantonada
MONTEVIDEO
U. T. 38 Mayo 1353
38 Mayo 6799
Coop. T. Central 1290

La Panificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pasticeries

— de —

FABRE I MONTSERRAT

Casa central:

SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALS:

9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:

Rivadavia 349, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde.:

Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda

TALLERES GRAFICOS "DAMIANO"

ZEVA & TEJERO

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impressors de
"CATALUNYA".

CORRIENTES 439 U. T. 31, 1952

LLIBRES

DIARIS I REVISTES

H. VILA I VALLES

PUBLICACIONES
CATALANES

Obres de
Joan Minguéz

Dies Verges
\$ 2.00

Magda La Generosa
\$ 2.00

DONATO ALVAREZ 2622 - Buenos Aires

Casilla Postal 2410 - U. T. 59, Paternal 3073

Representant a Rosari - CONRAD TORRA - Rioja 1839

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 29.

U. T. 37, Rivadavia 0430

"EL RUBI"

Fundat l'any 1892

TALLER DE RENTAR I PLANXAR

TACUARI 439

Buenos Aires

REDACTOR-EN-CAP
R. ESCARRA

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
J. GRAU ELIES

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - FEBRER 1932

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

L LIQUIDACIO.—Ha passat l'aldarull revelucionari que tingué neguitejada tota Espanya des de les conques del Llobregat i del Cardoner. Una altra convulsió amòrfica i estèril; un altre enfebrament intermitent i epilèptic de les nostres lluites socials; però també, una altra lliçó colpidora que pot esdevenir finalment — tant de bo que així fos! — el toc del desengany definitiu i de l'esperança redemptora per a les classes treballadores de Catalunya.

La inquietud trasbalsadora que, d'ençà d'un terç de segle, té amb exaltació gairebé continua als obrers catalans, és un producte típic, normal, lògic, de la Barcelona abrivada de les darrerries del segle XIX i començos del XX. *Gaziel*, prologant un volum de les *Obres Completes de Joan Maragall* que acaba d'arribar-nos a les mans, resumeix aquella situació forassenyada, única, de la

“Barcelona fi de segle, forta i pueril fins a la inversemblança, ensems tèrbola i càndida. L'estètica de Maragall és bessona de l'arquitectura del Palau de la Música Catalana, de la política d'*Els Segadors*, de l'anhel de justícia social que es manifestava en els atemptats del carrer de Canvis Nous i del teatre Liceu. Pura anarquia típicament indígena. Hi havia llavors a Barcelona una ambició monstruosa i indocumentada, una mena de febre de reinventar-ho tot, com si mai hi hagués hagut al món altres homes...”. Els darrers anys ens han portat, sortosament, a la liquidació de tot això que algun dia va ésser qui sap si profitós i saludable per a la creixença de Barcelona i l'enlairaement espiritual i polític de Catalunya. Cal també que les masses obreres de la nostra terra liquidin totalment aquest passat ple de confusió i

de caòtica barreja de comunisme, lerrouxisme i anarquisme. Convé marxar amb decisió i promptitud vers la formació d'un obrerisme conscient, pràctic, catalanesc, fonamentat en un socialisme constructiu — a tall de la Confederació Nacional del Treball, a França—o d'un sindicalisme governamental—a estil de les Trades Unions— animat de les qualitats racials del treballador català i orientat per les condicions socials de la nostra pàtria. Heu's-ací la tasca imminent que toca fer als partits més avançats de Catalunya. Tal vegada som als inicis d'aquesta missió indispensable.

CONSTRUCCIO. — Després del vertader diluvi de vots esquerrans que va inundar, fins a fer-los naufragar, els vells partits polítics de la nostra terra, convé, a punt d'ésser discutit i votat per les Corts Constituents l'Estatut de Catalunya, començar la construcció de les noves organitzacions que hauran d'enfrontar la responsabilitat immensa de conduir, en els seus primers passos, el govern de l'Estat Català autònom. Un cop d'ull endregat al panorama polític de Catalunya ens permet albirar la

manca d'un sòlid partit de centre, que fora el de la garantia màxima per a la consolidació del règim novell. A l'extrema dreta hi ha la Lliga Regionalista, encara no prou penedida de la seva enorme equivocació tàctica a les postrimeries de la monarquia; a l'extrema esquerra el partit que té per capítol visible a Macià i que projecta sobre d'ell una ombra que enfosqueix dissortadament la resplandor del gloriós cabdill de Catalunya. Però entre ambdues riberes resta un abim que cal omplir amb una organització ferma i responsable, formada de tots els desenganyats de les actuacions estridents de dreta i d'esquerra, i que són, potser, els homes més nombrosos, els més valuosos i els més representatius de les virtuts i opinions del nostre poble.

Cal que aquesta gent surti altra vegada al carrer i que fassi sentir el pes de la seva opinió, equidistant dels uns i dels altres; cal que el..., aquesta virtut tan catalana imposi, si volem assolir els destins de la nostra involucrada pàtria.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — Glossari de l'Hora Catalana, per J. Mas de Flix. — Vida i mort d'un home dolent, per Joan Minguez. (Dibuix de Macaya fill). — Una espera, per J. Grau Elies. (Dibuix de Macaya fill). — Llibres, llibres, per J. Torrendell. — Anicet Pagès de Puig. (Dibuix de Sanfeliu). — Montserrat vist pels pintors catalans, per Rafel Benet. (Dibuixos de Macaya fill). — Francesc Armengol. — Segells montserratins. — A propòsit d'una exposició d'arquitectura. — Els pastors de Catalunya. — Viatjant sobre les terres de Catalunya. — Capellades. — El gran Teatre del Liceu, per Josep Francés. — Cròniques catalanes. — Hospitalet, per Ll. Casas Balletbó. (Fotos de Ll. C. B.). — De la nostra col·lectivitat. — L'obra de la Comissió de Cultura de l'Ajunta-

B.P. de Soria

61116494
D-2 23096

D-2
23096

GLOSSARI DE L'HORA CATALANA

P E R J . M A S D E F L I X

XXXVI

EN general, els catalans que ací resideixen no tenen altre contacte amb la pàtria que la correspondència familiar i el que els poden donar les informacions, no massa abundoses, de la premsa argentina. Una part d'ells té aquest contacte més directe perquè nodreix el seu anhel, àvid de notícies, amb la lectura dels diaris de Barcelona, i no hi manquen, per cert, els que, demés, reben el periòdic comarcal que els porta el batec més viu, més familiar, més íntim, d'aquella vila que no poden fer oblidar ni el temps, ni la distància, més llarga quants més anys passen.

No fa gaires dies en parlàvem amb un amic nostre, enamorat de la seva comarca, amatíssim del seu poble nadiu, el record del qual l'acompanya sempre i qual imatge presideix perennement la seva llar. Com sigui que fa molts anys que l'amic va expatriar-se, els lligams familiars i amicals s'han anat esmortuint i quasi l'únic ressò que li arriba de l'esyorat terrer pairal és el que poden portar-li el seu setmanari comarcà, o bé els diaris barcelonins. Però, l'home es plany de l'absència de notícies, grans i petites, d'aquell viure que voldria assaborir, complet, en la llunyania, perquè aquells òrgans d'opinió poques coses informen sota aquest aspecte que a n'ell li fora plaent.

L'amic, que és una mica somiatruites, val a dir home d'ideals i amb ribets d'artista, voldria trobar en aquelles pàgines que llegeix amb fallera una expressió vívida de totes les palpitations, dels anhels de tota mena que sent la població de la seva naixença. Però, pel que hom veu, a la seva vila — encara que la feren ciutat ell en diu sempre la seva vila, — com que és molt feïnera i no dóna abast a les seves ànsies de treball, no li sobra el temps per a parlar de les coses que hi succeeixen, ni de les seves gràcies, que són moltes, ja que es tracta d'una de les poblacions més formoses de la costa catalana.

Ens deia que l'única informació que pot trobar-ne és sempre la mateixa, contínua, persistent, que fa referència al seu desenvolupament econòmic. En la setmana darrera — diu el diari, — les imposicions en la nostra caixa d'estalvis foren de tant; les extraccions de quant; resta, dones, a favor de l'estalvi vilatà un romanent de tal quantitat. I així successivament. Com si no hi hagués res més a fer i dir que arrearar diners — diu el nostre amic.

L'informació podrà ésser sòbria, eixuta, i enquadrada només en aquell punt de vista, però és certa no sols en la joliva i dinàmica vila industrial del nostre comentari, sinó a tota la terra catalana. Suara hem recollit en una publicació mercantil

argentina unes dades referents a l'estalvi a Catalunya, que són eloqüents i encoratjadores. Les xifres que hom cita en un termini d'onze anys, del 1920 al 1930, són extraordinàries, i no es dóna el cas que cap any s'hagi experimentat un retrocés. És a dir que si l'any 1920 la nostra terra estalvià doscents dos milions de pessetes, a la fi de 1930 arribava als siscentos trentatres milions, ço que equival a un trescents per cent més. Com parlar de crisi i mals averanys amb aitals resultats?

Xifres, en veritat, encoratjadores són aquestes, que demostren una situació folgada a la nostra pàtria i que'ns fan esperar l'assoliment de la Catalunya rica i plena que tots volem. Rica, ja s'hi va fent. Plena, està a punt d'ésser ho.

6 de desembre de 1931.

XXXVII

EN l'ambient intel·lectual i artístic argentí hi tenen carta de ciutadania, honrosament guanyada, els artistes catalans, qualsevulla que sigui la rama que conreïn. N'havem parlat altres vegades i sovint tindriem avinentesa per a reproduir els nostres comentaris elogiosos.

Un dia, és un pintor que exposa una mostra reeixida; un altre, un músic que dóna un concert brillant. No hi manquen l'enginyer o l'arquitecte que exornen la ciutat amb sumptuosos edificis, en alguns casos bella demostració del nostre estil racial. I també hi trobem l'escriptor que en el llibre, o en el teatre, excel·leixen per les seves obres.

Vinculats a la vida del país, afanyosos i adalerats per a superar-se, treballen sense desmaiar, amb el triple propòsit de fer-se una reputació, d'enlairar l'art pairal i d'influir en l'ambient espiritual que, pas a pas, va guanyant cada dia més terreny a l'Argentina. Dificilment trobarem avui una manifestació d'art en el país, en la qual els catalans no hi figurin amb força relleu i ocupant els primers llocs.

Tot això pensàvem no fa gaires dies, després de fruir un d'aquests actes, sovintejats a Buenos Aires, que posen en el ritme sorollós i enterbolidor de la ciutat una nota delitable. En el cenacle entafurat sota terra que se'n diu "La Peña", franc i acollidor, acabava de celebrar-s'hi la nomenada "nit catalana", que ho fou d'enaltiment i admiració al nostre art musical. Excel·lents artistes i amics havien tingut al seu càrrec la comesa, amb el benèplacit dels concurrents. La "nit catalana" consistia en un recital de cançons i un concert de piano, composades unes i altre per obres d'autors catalans antics i moderns. La cançó catalana que si és plena de dolcesa en el seu sabor popular, no pert pas

aquest caràcter de frescor quan és enjoiada amb l'aspiració dels nostres compositors d'avui. Interpretadora de les cançons, amb expressió i ductilitat, fou Elissa Ramoneda de Ruiz, a la qual podem atorgar-li el nom de cantatriu per dret, per excel·lència de la nostra collectivitat, perquè ella ha estat la més constant divulgadora d'aquestes cançons nostrades, que ha portat des del redós de les nostres entitats a la sina de la societat argentina. La vetllada ens donà, demés, l'assaboriment d'una música pianística d'autors catalans, des de la puresa del regust clàssic fins a la modernitat més avançada dels nostres músics joves. En l'interpretació d'aquestes obres fou una revelació la concertista Cèlia Fons, la qual potser no era coneguda sota aquest aspecte. I oi més: tinguérem encara el goig d'escoltar la paraula aciençada, rublerta de coneixements d'un vertader musicògraf, del nostre company Ramon Escarrà, que ens oferí unes notes il·lustratives de les obres que s'executaren i unes dades biogràfiques dels autors llurs.

En resum: una nit catalana de positiva influència en la cultura artística, que ens ha deixat un regust de mel i que, si no fós demanar molt, desitjaríem veure-la reproduïda, per exemple, en L'Hora Catalana.

13 de desembre de 1931.

REVISTES

La Paraula Cristiana. — Heus-ací el sumari del número 83:

Pòrtic: Tres criteris. — La tesi i la hipòtesi, per Angel Carbonell; Un argument del laïcisme escolar, per Joan B. Manyà; Elogi de Joseph Anglade, per Josep Salvat; Llibres i revistes: Judicis d'obres de Nicolàs González, per C. — Reproduccions i extractes: La doctrina social de l'Església, per Mons. Ruch, a *La Vie Catholique*. — Les idees i els fets: Vida religiosa i moral: El centenari de l'Escola lliure a França; El cinquantenari de l'Escola laica a França. — Moviment social: Alts salaris i atur forçós a Anglaterra. — Un Guerau de Liost o un Maragall a la forja? Forma viva erivada de la paraula viva? Tendència a la Lírica o la Sàtira. Problemes que suggereix el primer volum de fra Xavier d'Olot, caputxí, on no manquen les influències ni una remarcable personalitat.

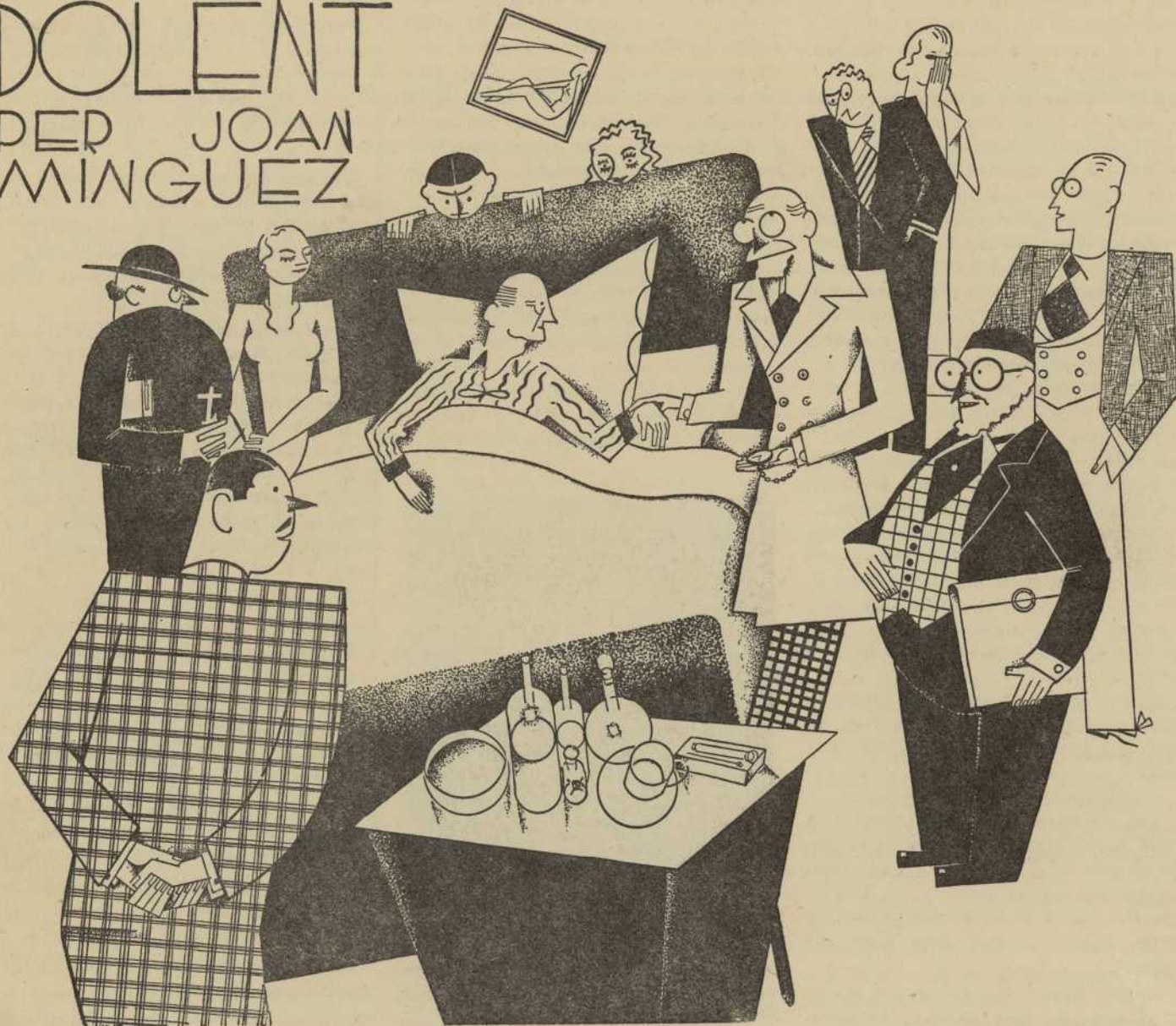
La Nostra Terra. — Aquesta revista de Mallorca, en el seu número de setembre, publica el sumari següent:

Les concessions a la ciutat; Poesies d'Emília Bernal, O. S., Alfons Maseras, Ventura Gassol, Trad.; L'aventura d'En Piu, Elvira Sans; Esguard dins una mansarada (de Victor Hugo), Joan Pons i Marquès, Trad.; Maria-Rosa, M. M. Serra i Postor. — Els Ellibres. — Reculls de fora — Noticiari.

VIDA i MORT d'UN HOME

DOLENT

PER JOAN MINGUEZ

Al rellotge de l'home dolent se li acaba la corda. Però ell ho sap. Ho sap i ho constata — rara coincidència! — amb aquesta mateixa imatge.

Perquè ell ha estat sempre, ja de petit, allò que havem convingut de dir-ne una plaga. Va començar com tothom. Una canallada o un seguit de petites canallades li permeté de guanyar les primeres mil pessetes. Aquest miler va fructificar. Les canallades, naturalment, tingueren també parts fecundíssima. Unes parts que, contra la norma, deixaven ganes de tornar-hi.

Ara, tanmateix, ell es mor. Si em demanéssiu de què, us diré que ni ell ho sap. La mort és una cosa prou important perquè per escriure no us demanin explicacions. El cas és que no se'n va pas massa de mala gana. L'aconhorta de pensar, entre altres coses: que de trucs ja no li en

queden per a aprendre; que val més morir amb diners que viure sense; i que morir abans que la vellesa us hi forci, no ho pot qui vol.

D'indiciis de la proximitat de la seva mort, en té molts.

Primer indici. — Per primera vegada a la vida, a casa seva hi ha una quietud profundíssima.

Segon indici. — Els parents llunyans evolucionen per la casa lliurement, sense simetria.

Tercer indici. — El metge que el visita s'escarrassa a assegurar-li que d'aquí vuit dies aniran plegats a fer una caragolada. No és pas que l'enganyi; per fer aquesta afirmació l'home hi ha posat els cinc sentits, i més n'hi haguessin.

Això precisament referma la seva convicció: els auguris del doctor Gabriel. No

creguéssiu, no obstant, que els serveis d'aquest doctor siguin inútils. El seu diagnòstic, interpretat en sentit invers, no sol fallar. Ja és alguna cosa.

Altrament, l'home dolent té aquest metge per colleccionisme: el doctor Gabriel és l'únic que encara visita amb levita i armilla de fantasia, la mangala al muscle. Tot es paga, és clar.

Quart indici. — Pasqual — li ha dit la muller —: aquí hi ha mossèn Ramon. Passava per davant de casa, i com que sap que estàs malalt, ha dit "vaja, pugem-hi".

Mossèn Ramon és un home alt, escar-dalenc. La seva mirada sap adquirir una varietat de matisos que esgarrija. El nas, ple de barbs, fa pensar en una maduixa de jardí.

I un cop sols:

—Mira — li ha dit l'home dolent — ara

que això s'acaba, et vull demanar un favor. Diuen que a un moribund no se li nega res. Conta'm la veritat, però la veritat vertadera... sobre aquell dècim que d'estudiants jugàvem cada mes.

El bon sacerdot resta bocabadat:

—Deixem-nos de criaturades — salta a la fi —. No t'encaparris en la nimietat de les coses terrenals. No és hora, ni lloc, ni ocasió. Pensa que la nostra existència és un fil tan fràgil, i que...

—D'acord, completament d'acord. Pla bé saps que no m'agrada de discutir. Però volia anar-me'n del món segur que aquella dispesera dels nostres temps no m'havia mentit. Amb la teva fugida d'estudi, ara veig que és veritat. I em dol d'allò més, creu. Amb els deu duros que vas treure a la rifa — cinc de meus! — hauries d'haver fet més carrera. L'interès acumulat durant quaranta anys ho feia esperar.

—Però deixa'm dir...

—I ara, ja em permetràs que dormi una estona.

Cinquè indici. — Fa molts dies que ell demana si hi ha correspondència per a ell. La resposta sempre ha estat negativa.

Unicament avui, amb aquella delicadesa, li han portat una tarja impresa. És del notari, assabentant-lo del seu canvi de domicili. L'home dolent juraria que tres mesos enrera ja va rebre una tarja igual. Però ha comprès la dolça insinuació, i ha convocat el notari.

—Amic meu — li ha dit en albirar la negra silueta que per un moment ha enfosquit la cambra — l'he cridat pel testament.

—Molt honorat, senyor, encara que...

—Sí, farem una caragolada plegats, i vostè també vindrà. Gràcies, conec el programa però no em tempta. Avui que hi ha oportunitat, siguem seriosos. De manera que ara vostè i jo farem el testament. És a dir, vostè el copiarà, però sense cap objecció.

—Mira, Ramon: obres el cinquè calaix, a mà dreta, del meu escriptori. Hi trobaràs una capsula d'havans. Pel que pugui ser te'ls acabes de fumar, però no d'un a un, com fins ara. Al fons del calaix, veuràs una cartera de pell roja, completament pelada (a l'escalpel, com si diguéssim); la portes ací.

Així és que el pobre feiaent, profundament consternat, ha tingut de copiar en silenci:

“Heus ací les meves darreres disposicions:

Primera. — Que mai, després de la meva mort, no donin jolivera al lloro, perquè no li prova.

Segona. — Que durant el mes següent al meu traspàs, no deixin passar un sol captaire davant de casa sense fer-lo pujar a veure el pis.

Tercera. — Que en el diari de més tiratge es publiqui, l'endemà del meu dia,

un avís mortuori a dues planes, per veure qui podrà més, si els morts o el diari.

Quarta. — Que dels meus béns se'n facin quatre parts. Tres, per a la meva estimada muller si té esma de sobreviure'm, com goso esperar. L'altra part és per als restants parents, amb obligació de patejar-se-la en el termini d'un mes”.

L'home dolent ha acomplert aquests deures amb tota la discreció que aconsella el “Manual dels agonitzants”. Tan feixuga d'imprevist ha estat la seva vida, que ara aquests tràmits previstos li resulten la més divertida de les fantasies.

I destapa la capseta del records, on sovint la farsa encalvalca la tragèdia. Evoca la primera aventura amb aquella miss, regalimant d'higiene i de “good graciós!”, que acabà acanallant-se en una Venècia llefiscosa de llunes de mel; la conquesta de Dolly, l'amazona del circ, per la qual l'amant desprietat es suïcidà, mentre jonglava amb ganivets, deixant-se'n caure un damunt la nou del coll...

L'escriptor Joan Minguéz, qui es troba a Buenos Aires, ens ha autoritzat la publicació d'aquest conte que forma part del seu llibre tot just publicat, “Magda la generosa”.

Aquella Dolly que li va portar tanta sort! Amb ella anava l'any 16, quan cometé aquella estafada a la Banca Nacional de Cetiny, fent-se passar per general montenegrí... I Magda, la de l'ullal negre, com un soldà a la cort anglesa. I tota la corrua de les vulgars, abandonades a l'atzar del taxi o del “sleeping”, aquelles que no ens seran mai tingudes en compte...

En el fons un examen de consciència. El primer que s'ha permès. Però manca l'acusador que ha de condemnar-lo. Perquè ell, perfectament conscient dels seus actes, en evocar-los ara no hi sap veure sinó plagasitats. Res de caragolaments de penitència ni de propòsits d'esmena si tot fos a començar de cap i de nou. Ell havia imaginat l'existència com una successió de facècies més o menys divertides, però

sense que la licitud imposés mai cap límit. Un animaló enjogassat, que ha percaçat la diversió per tot arreu. En sospesar els resultats, se'n fregaria les mans. La vida de cadascú té les seves finalitats traçades: reeixir-les, en bé o en mal, és l'èxit.

Mentrestant, la claror s'ha anat fonent pels recons de la cambra. S'arrisquen, amb un cascavelleig joganer, els primers estels de la nit. El sol se'n torna, cansat de contemplar un dia més la badoqueria humana.

Això s'acaba, pensa l'home dolent. Li reca profundament que la seva fi coincideixi amb la del dia, perquè aquest serà el seu primer acte solidari. Hauria volgut esvair-se d'una manera imprevista, sense l'estertor espiat per la família.

Perquè no es fa pas cap il·lusió: clarament percep les sensacions de tots els titelles silenciosos en la penombra, a dues passes del llit. Hi haurà més d'un sospir de satisfacció quan el teló caurà. Algunes mans s'ajuntaran en un gest recollit, daleroses d'aplaudir la darrera cabriola. Sota el tel convencional, els ulls del nebot cercaran els de la neboda impacient per renovar el mobiliari. Tothom quedarà d'acord.

Potser tothom no. Hi ha aquesta ombra més desdibuixada que les altres, però als seus ulls més precisa, on ell endevina l'estremiment dolorós. Això sí, tota d'una peça com ell; és l'única dona que li ha sabut correspondre. Li ha pagat carícia amb carícia, però desdeny amb desdeny. No s'ha deixat manipular com les altres nines que ell ha tingut als braços, però tampoc no li ha plantejat escenes. Ha estat una dona estrictament penetrada dels seus deures i dels seus drets, tan allunyada de l'espasme com addicta a una cordial intel·ligència.

Ell ha admirat sempre la seva acitud. Sense sospitar que aquesta admiració ha estat, ben garbellat, l'amor sota l'única forma en ell possible. En pensar-hi ara, sent com dins seu es fon, amb gran terrabastall, la muralla de glaç que l'isolà sempre.

S'hi enterniria. Fet i fet, quin mal li'n pot venir en el llarg viatge, d'haver signat l'epíleg amb una paraula gentil, de bona recordança? Mai cap mirada no li ha de retreure aquest únic defalliment. Que si algunes llàgrimes han de caure, una d'elles sigui amarada de recança.

—Maria!... — esclata a la fi.

I mentre la muller s'agenolla vençuda, ell s'esforça, s'esforça per trobar la paraula o el gest. Però debades: l'instint de l'estirabot el guanya. I amb una veu velada, al llindar de la mort, murmura:

—Maria... ¿ja has posat el despertador a les vuit?

UNA ESPERA

L'ESCENA passa en un lloc que podria ésser allà on un hom vulgués: per exemple en un banc de plaça. Els personatges són dos: una noia de vida ubèrrima, plena de gràcies naturals, i un home que l'avantatja de bon tros en edat).

LA NOIA (que fa estona que és asseguda al banc. Amb un aire de melangia que sorprèn).—Ai, Déu!... Quantes vegades m'ha passat pel cap de fer un giravolt...

L'HOMME (que llegeix un diari i és a la punta del banc. En escoltar el que ha dit la noia, deixa el paper a terra i s'hi apropa tot el que pot). — No sé; potser que jo, ara, em poso en coses que no haurien d'importar-me... Fa uns quants dies que a la mateixa hora ens havem trobat ací... Això, a dir veritat, no vol suposar res...

LA NOIA. — És ben cert... (El mira una mica fixament). De mi voldria que ningú no se'n preocupés... Cada vegada que hi ha algú que em parla, de seguida em veig amarada d'angúnia... Els records...

L'HOMME. — Sí; ja he endevinat que ets

una criatura que ha sofert allò que la vida vol que es sofreixi... Jo, que sóc un home que, als meus anys, em considero alliberat de tota passió, comprenc amb tota la intensitat el tràngol que suposo que estàs passant... Pobre noia!...

LA NOIA (amb els ulls plens de llàgrimes). — És que moltes de les il·lusions que m'havia fet concebre, ara no són sinó coses passades... Jo, senyor, en aquests moments, veig que sóc deixada de la mà de...

L'HOMME. — De Déu?...

LA NOIA. — No, d'això, no; volia dir que he perdut aquell sentiment que em feia estar tothora amb la dolça esperança d'abastar el que m'havia promès... I el que més angoixa em dona, és que encara persisteix a voler-me fer creure que tot el que ha fet amb mi, no ha estat sinó veritable amor...

L'HOMME (fa anar els braços com si els tingués desllorigats). — Bah!... El que jo m'havia temut, és qüestió del teu promès. Una futesa, potser?...

LA NOIA (que ha davant els ulls a l'home que la jutja tan a la babalà). — Jo no sé què us penseu de mi... A casa meva no en saben res del que em succeix...

L'HOMME. — M'ho suposo...

LA NOIA. — Però, això no vol dir que jo hagi donat cap mal pas... (Resoluda). Fins al dia d'avui puc anar amb el cap ben alt!...

L'HOMME. — Les noies d'ara, pel que es veu, totes teniu ficat al cervell això que no se us pot dir que hàgiu fet un pas més enllà ed l'altre... Després succeeix que, ben debatut, qui us ha fet un tort és la mala voluntat de l'home...

LA NOIA (amb indulgència). — Ai, senyor! Com és veritat que a les dones se'ns té en un concepte que, la majoria de les vegades, és tan erroni que ens fa estralls a l'ànima!...

L'HOMME (paternal). — És que, a fi de comptes, jo no sé, ni m'interessa tampoc, voler saber allò que ara et pugui passar.

LA NOIA. — Precisament per això jo podria demanar-vos que fóssiu una mica més asserenat en els vostres judicis. Vosaltres no ens coneixeu gens ni mica... Sols d'aquest banc que ens acull...

L'HOMME. — Això és dir molt. Mira, si m'ho proposes, en poques paraules et diria el que penso de tu.

LA NOIA. — Si fa no fa el que penseu tots els homes, oi?... (Vivag). No és això, no! Ell, que és potser més ple de seny que d'altres nois de la seva edat, està cansat de dir-me que jo sóc la dona més aciençada del món.

L'HOMME (amb un punt d'ironia). — El teu promès?...

LA NOIA. — Jo crec que sols els promesos estan capacitats a dir el que ens plau de bona veritat. La paraula d'un promès...

L'HOMME. — Sí, tens raó; sempre té un accent que fa rodar el cap...

LA NOIA (suporta amb un deix de triste-

sa el que l'home acaba de dir). — Els homes, tan si són vells com si són joves, en tocar la qüestió de la nostra sensibilitat, de seguida estan creguts que nedem entre dues aigües... És que ens tenen molt bona voluntat, a les dones...

L'HOMME. — No és això.

LA NOIA.—Dones, què és? Perquè no em negareu que, de tot el que havem parlat, vós n'heu tret una trista conclusió... Sempre en contra meva, s'entén.

L'HOMME (que fa un gest ple d'indulgència). — No ho creguis, això, noia. Jo sóc un home que estic molt enllà dels cinquanta anys. Vol dir, en definitiva, que per a mi ja ha passat el període en què podia tenir certes velleitats... Així, ja comprendràs que pots obrir-me el cor, si per cas hi trobes gust...

LA NOIA. — Vós no compreneu del que vaig... Esteu imbuït no importa per quines idees, referent a mi...

L'HOMME (perspicag). — Voldria errar-me... Em penso que tu, noia, vas per bon camí... No sé; el cor m'ho diu...

LA NOIA. — Encara no podeu jutjar el que sóc en realitat... Això, que ens hàgim trobat, ben casualment, en aquest banc, no vol dir sinó que tots dos cercàvem l'ombra, mentre esperàvem una altra cosa millor...

L'HOMME. — Jo sols hi vine a llegir el diari. A aquesta hora de la tarda, això és un lloc ideal.

LA NOIA — Dones jo, tant si em creieu com no, hi vine a fer temps... Espero l'ocasió per tal d'aprofitar tots els moments de llibertat que em sigui possible...

L'HOMME (amb una rialleta indulgent). — Ah, bah, bah!... A poc a poc, tu em fas entrar pel cercol, noia. Ara hi caic: tu, veig que esperes al promès...

LA NOIA. — Això potser fóra suposar més del degut...

L'HOMME. — Què...

LA NOIA. — Sí, perquè jo encara és l'hora que us he de dir-ho...

L'HOMME. — Però no cal ésser molt perspicag per endevinar-ho!

LA NOIA. — Tot plegat, vós sou un home força indulgent...

L'HOMME. — No tant, no tant.

LA NOIA. — A mi m'ho sembla; i no crec equivocar-me.

L'HOMME (pesarós). — Què hi farem? A la nostra edat...

LA NOIA (que creu que no ha de trigar gaire el moment d'anar-se'n). — Sí, a vosaltres, tot us sembla seràfic... Teniu les vostres cabdries, solament...

L'HOMME (que ha agafat altra vegada el diari que jeia a terra). — Ja ho he comprès tot. Tu el que fas, és que esperes... Bé, fas bé; espera una mica més...

LA NOIA (amb sinceritat que fa tremolar). — Per fi heu encertat. Ell ja hauria d'ésser aquí. Ahir va prometre'm que aniríem a donar un passeig en bañadera!

J. GRAU ELIES.

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

ANTOLOGIA LIRICA

UN estol d'amics i admiradors de Josep Me Lòpez-Picó ha volgut retre-li homenatge en complir-se la vinticinquena de la publicació del seu primer article. Encara no fa un any que celebràvem en aquest mateix lloc de la revista les noces d'argent de la seva obra poètica. En efecte, *Epitalami* portava la enumeració op. XXV. Amb tal motiu vaig escriure les meves impressions sobre les qualitats del gran líric català. No m'interessa repetir-me. N'hi ha prou amb assegurar que, davant aquest nou llibre, resum dels bells poemes anteriors, resten naturalment confirmades totes les lloances escrites per la crítica nacional i la forastera. En general, crec fàcil convenir que el present triat recull contribuirà definitivament a fixar el nom de l'autor a una altura major, ço que vol dir a una més extensa difusió dins la terra pairal. Els dos seleccionadors adverteixen que l'antologia no l'han feta pas amb criteri personal sinó més tost amb desig de recollir les poesies ja consagrades per l'unanimitat crítica i aquelles altres que poden arribar millor a una més nombrosa degustació, tot i no oblidant que l'amplitud dels bons assaboridors no pot ésser excessiva. La noble tonalitat lírica de Lòpez-Picó no admet mai una dissonància de caire popular, encara que el mot i l'imatge es decantin a la senzillesa.

Vull, però, remarcar en aquesta nova posició l'actitud del nostre poeta, des de bon antuvi, tocant al seu signi literari, segons tinc documentat anteriorment. Lòpez-Picó empragué el camí més aspre per arribar al cim. Avui també ho fa notar la ploma selecta de Carles Riba dins el pròleg, tot i fent justícia als predecessors contemporanis: Josep Carner i Guerau de Liost. La exigència, tanmateix, fou més dura per la part del novell. Deixeble, més no imitador. En cap instant. Precisament en temps de poetes coronats de popularitat i quan el públic cridava més contra els innovadors, que titllava de descatalanitzats. Persistia l'encaterinament del "clar i català", que assajava gallardament el baronívol Xenius, l'animador dels joves predestinats. A tots demanava la concreció de la pròpia personalitat.

Aquest punt precisament assenyala una bifurcació essencial dins la creació poètica catalana: la que vol ésser ressonància de l'emotivitat col·lectiva, segons ús i costum, i la flamant, encetada per Joan Maragall, que pretén imposar-li una modalitat nova. En l'obra de Lòpez-Picó — acaba d'escriure Montoliu — "no hi ha sinó una preocupació: la preocupació d'una individualitat que vol expressar-se i que en l'expressió cerca un camí per a formar-se, créixer

i evolucionar fins a esdevenir una personalitat de perfils fermes i segurs i d'estructura consistent. Ell aspira no a interpretar individualment el misteri de l'ànima catalana, sinó a enriquir aquesta ànima catalana amb una individualitat nova, inèdita i de valor universal i cosmopolita". La victòria ha estat tota seva. I amb ell ha triomfat també Catalunya. Ja ho vàrem fer notar l'any passat. Lòpez-Picó és un dels orfebres de poesia pura, que fan rotllo dins Europa. El seu nom pertany a la curta teoria dels lírics autèntics que decoren la literatura mundial.

Sembla que l'auster escriptor ha declinat tota altra mena d'homenatges que no fos una publicació. El millor haguera estat — adverteix Escalasans en l'epíleg que finalitza, oportú colofó, l'*Antologia Lírica* — l'obra pura dels deixebles. "No sabem — afegeix — si J. Me Lòpez-Picó, avui, pot vanar-se, ja, de tenir deixebles. Sabem, però, que té admiradors. Creiem que, com més personal és un líric, més difícil és imitar-lo, i, per tant, menys fàcil és que tingui deixebles purs. Imitar no és recrear. I sovint, la rèmorea pitjor dels mestres i llur obra, és l'entusiasme i l'admiració dels imitadors". Haguera pogut ésser, sens dubte, una *Miscelània* d'honor, una miscelània on penses responsables ajudessin a clarificar l'obra lòpez-picònica, situar-la dins les lletres catalanes, fixar la seva evolució, citar les fonts nacionals i estrangeres, etc.

Bé és veritat que perquè aquests estudis crítics obtinguessin la desitjable unitat, calia congregar una dotzena d'escriptors d'homogènia espiritualitat, com, per exemple, els triadors de l'actual *Antologia Lírica*. Fòra d'aquestes dues solucions, encertada ha resultat aquesta tercera, "matèria viva de l'obra mateixa que hom volia homenatjar... Homenatgem l'home de llibres amb les estàtues de llum extretes de la pedrera radiant dels seus propis llibres...".

El nou llibre, que és un bell treball tipogràfic, com mereixia el contingut, ve gràvid d'alligonaments que vull reduir ací a un parell. Sigui el primer l'estimulant espectacle de contemplar l'escriptor triomfant al cim dels seus vint-i-cinc anys de feina rítmicament continuada. Recordeu — jo ho vaig veure i n'estic ben content — la valenta decisió del jovinec que elegí entre les dues senderes la més difícil, no per inèdita — atraient precisament per ésser-ho — sinó per conduir-lo a topiar amb gairebé tot el públic, acostumat, delitósament acostumat a una poesia amable i còmoda, acceptada amb agraiement d'exaltació i popularitat. Per *diàmetrum* a l'altre pol. I començà la via-crucis de les contrarietats multitudinàries; les mateixes d'avui disminuïdes i aconsolades amb el creixement dels més comprensius i dels qui, encara que intel·ligents, s'accontenten, patriotes, en saber que la poesia no tastada eixampla les fronteres espirituals de la pàtria.

Magnífic exemple, segurament, de brava persistència coronada pel triomf. Doble triomf, sinó triple, car ell ha assolit el domini de les pròpies exigents debilitats. Emperò evident, seguint de cap a cap l'*Antologia*, que l'autor ha anat vençant, superant-los, un a un els èxits de cada llibre, entrebancats per la necessitat d'enlairar-se, per la por de la possible impotència, pel coneixement de la pròpia obra que ha d'ésser acrescuda davant d'un mateix i dels intel·ligents que'l fiten amb bona o mala disposició. Per tant, ha vençut la crítica més exigent, domant-la amb pols enèrgic sense treva. Qui hagi guardat bona part dels judicis escrits des de l'op. I *Turment-frement*, podrà dir, com jo assevero, que els nostres més aguts crítics han estat alguns domesticats i els més adictes convençuts, finalment, de l'encertada elaboració lírica lòpez-picònica, sense cap rectificació. Magnífic espectacle!

Obra-suma catalana, nova, connectada a l'europea. Una veu nostra dins la polifonia universal. Entesa o no, sabem, però, que Lòpez-Picó és l'autor de tal obra valoritzada per esperits, pròxims i llunyans, de penetrant lucidesa. I li diuen germà.

J. TORRENDELL.

F. B. M.

L'obra de Sèneca

La Fundació Bernat Metge ha publicat vuit volums de l'obra de Sèneca, el més gran filòsof romà, traduïts pel doctor Carles Cardó, amb una cura i una competència unànimement elogiades. Amb aquests grup de volums, la Fundació Bernat Metge ha incorporat a la nostra llengua gairebé tota l'obra filosòfica de Sèneca. Manquen només dos tractats que estan en curs de redacció.

La filosofia de Sèneca és exclusivament moral; no es proposa altra cosa que la ciència de la vida. Això fa que siguin exclosos de les seves obres els aspectes estrictament tècnics de l'especulació i que tinguin, per tant, una àrea de difusió més vasta.

Amb aquesta actitud seva, Sèneca representa l'esperit de la seva època. Els cultivadors de la filosofia, en aquell temps, consideraven la virtut com a principi i fi d'ella mateixa; com una norma que ensenya als homes el desdeny de les vanitats. L'examen de consciència, la fortitud en l'adversitat, la indiferència per tot allò que no sigui la virtut mateixa i la noblesa que dona a l'home que la practica.

Deixant de banda possibles objeccions, teòriques que es poden fer a la seva doctrina, la lectura de les obres de Sèneca és sempre útil en l'aspecte formatiu de la consciència moral, en el sentit pràctic i humà. Per una banda, els exemples de valor moral hi adquireixen un valor extraordinari. Per altra banda, el profund coneixement dels homes i de la vida romana en concret, que posseix Sèneca, afegeix a les seves obres un interès històricoanecdòtic de primer ordre.

"LA CONQUESTA DE MALLORCA"

La llibreria Catalònia ha editat el primer volum d'una col·lecció denominada *Gestes dels catalans*, que porta per títol *La conquesta de Mallorca*. És el relat de la famosa expedició dels catalans manats per Jaume I. L'autor anònim s'ha contret a la versió de les Cròniques antigues, fent-ho amb adient simplicitat, com ho reclamava la mena de lectors infantils, per als quals s'ha compost la publicació, magníficament il·lustrada per l'artista Joan G. Junceda amb dibuixos a tot color.

REVISTES

La Paraula Cristiana publica, com sempre, un interessantíssim sumari en el número de desembre. El pòrtic parla d'"El nucli de veritat del socialisme". A continuació publica íntegra la magnífica conferència donada per don Carles Cardó als "Amics d'El Matí", titulada "Sant Pau

model d'apòstols", i els articles "La Santa de Florència", per Pere M. Bordoy Torrens; "Les memòries de Masaryk", per F. Maspons i Anglès, i "Pascal, Daudet, l'eminença grise, i la fe", per Francesc Falgairolle. A continuació, les acostumades seccions de Llibres i Revistes, Vida Religiosa y Moral, i Moviment Internacional.

Amb aquest número acaba *La Paraula Cristiana* el setè any de la seva publicació. L'admirable tasca desplegada li ha donat un prestigi decisiu reconegut per propis i estranys, i avui no pot faltar a cap casa on les coses de Religió i Cultura siguin objecte d'atenció.

Criterion.—Del fascicle 26, corresponent al terç trimestre de 1931:

Balmes vist de les seves posicions errònies, pel P. Miquel d'Esplugues; La teologia natural de Ramon de Sibude, pel Dr. C. Montserrat; Els arguments de Zeno contra la pluralitat i el moviment, per Xavier Isart; Les directrius filosòfiques d'A. Comella Cluet, pel doctor J. Sarri; Les orígenes de l'idée de Dieu chez Platon, per F. M. Festugière; Notes i controvèrsies; Naturalesa i forma de la simpatia, pel P. F. Vila, O. F. M.; Un llibre de confidències filosòfiques, crítica pel P. Miquel d'Esplugues; Bibliografia; Mm. Pirenne, Renaudet, Perroy, Handelsman et Halphin; "La fin du moyen age", C. Montserrat; Doctor Martin Grabmann "Die Werke des hl. Thomas von Aquin. Eine", P. Bartomeu Xiberta, O. C.; Prof. doctor Jos Felimann, "Schule der Philosophie", A. Scheientek, C. M. F.; S. Reinstadler, "Elementa Philosophiae Scholasticae"; A. D. Sertillanges, O. P., "Saint Thomas d'Aquin", fra Sever de Montsonís; J. Perrin, P. Lagevin, G. Lepique, Ch. et L. Plantefol: L'orientation actuelle des sciences", P. Ramon Fàbregues, O. F. M.; J. Platoux, "Le discours et l'intuition", M. Massana; Sir Jagadis Ghunder Bos, "Le mecanisme nerveux des plantes", M. B.; Abbé Henri Pradel, "Comment former des hommes", A. R. Casanoves; Max Jacob, "Meditation", id.; "Colloque, entre Lui et Moi", André Beauvais; "La grandeur malgré lui", Jacques Maritain; "Notes sur la personnalité", Christian Dedejn; "Le Carnaval en deuil", roman; "Essais et poèmes", "Le Roseau d'or"; Paul Claudel, "Du mal et de la liberté"; André Delege, "St. Jeanne"; Charles du Bos, "Començ del llibre sobre Gabriel Marcel"; Marcel Arland, "Media lux"; Id., "Carnets de Gilbert"; "Confessions de St. Agustí", versió del doctor Josep Llibera P. Bartomeu Xiberta, O. C.; "Crònica". Concurs *Criterion* sobre el tema: "L'estat actual dels problemes metafísics".

Ciència.—Amb el número 42, aquesta revista inicia el sisè volum de la seva publicació.

Formen el seu text un interessant article del senyor M. Chevalier, "La geologia del

Pireneu Català", que és una admirable síntesi dels coneixements actuals sobre la qüestió, i un treball del Sr. Ermenegild Bosch, I. C., en el qual, sota el títol "L'anàlisi microquímica qualitativa", es descriuen els mètodes d'aquesta tècnica investigatòria i se'n remarquen els avantatges. En la secció de Reculls periòdics, el senyor Josep Grau i Cases fa un resum, a propòsit del III Congrés Internacional de Radiologia celebrat recentment a París, de l'estat actual de la tècnica radiològica. En aquest treball són passats en revista els perfeccionaments introduïts aquests darrers temps en les aplicacions de la terapèutica física, diatèrmia i corrents d'alta freqüència, radiacions infraroges i ultravioletas, les diverses modalitats del corrent elèctric, etc. Aquest treball del senyor Grau i Cases haurà d'interessar, evidentment, als metges, en general, i d'una manera particular als radiòlegs i físics. Completen el sumari les acostumades seccions de Crònica, secció portaven de la Societat de Química de Catalunya i Bibliografia.

Estudis Franciscans.—Aquest fascicle és doble i correspon als dos trimestres darrers de 1931. És un bell volum de més de 200 pàgines, amb un sumari vertaderament interessant. Signen els articles els PP. Miquel d'Esplugues ("Benaurada em diran totes les generacions"); Romuald Bizzarri, "La llei moral i la religió"; Nolasc d'El Molar, "Notes sobre alguns escrits de l'abat Oliva"; Tomàs Vilanova, "De la institució del sagrament de la Penitència"; Bartomeu F. M. Xiberta, "Anotacions entorn de la santedat de Jesucrist"; F. Carmona, "Sant Francesc d'Assís i Sant Joan de la Creu"; Martí de Barcelona, "Un opuscle del Pseudo-Beda traduït al català"; Pere Sanahuja, "El monestir de Framenors de Berga"; i Samuel d'Algaida, "Tres sermons de fra Bartomeu Catany, framenor de Mallorca del segle xv". Ultra aquests articles hi ha les acostumades seccions de "Revista de revistes" (més de 45 títols diversos en anglès, alemans, castellà i català, i "Bibliografia" (amb recensions de més d'un centenar d'obres ben triades).

És aquesta la revista catalana més antiga i, en el seu ordre, gairebé única a Catalunya. L'esforç continuat de tants anys —aquest és el seu millor elogi després de tantes fallides— en comptes de minvar la seva vitalitat li fa créixer els desigs i planejar noves actuacions. Està preparant un fascicle destinat a commemorar el setè centenari de la canonització de Sant Antoni (1932) i té en estudi un pla de publicacions lullianes per tal de festivar dignament el setè centenari del natalici de Ramon Lluïa (1932). Les multiplicades activitats y nobles ambicions de la redacció d'*Estudis Franciscans* cal que trobin un frane acolliment i una decidida cooperació de la nostra gent culta i generosa.

ANICET PAGÈS DE PUIG

RELIGIÓ i pàtria foren les dues muses essencials del poeta que culminà en l'època heroica dels nostres Jocs Florals. Diu En Manuel de Montoliu que Anicet Pagès de Puig va ésser un dels introductors de l'estil declamatori i pompós que tant d'èxit tingué en aquells temps. Una imaginació brillant, una sensibilitat patètica, una tendència a la inflor retòrica, fan de les odes religioses d'aquest poeta veritables peces característiques de l'espiritualitat dominant en aquells cenacles literaris de la Catalunya de mitjan segle passat. La inspiració d'En Pagès de Puig

es peixia preferentment en els grans temes de la Bíblia. Aquesta coloració oriental estava en perfecta consonància amb el caràcter de la seva fantasia brillant i la seva expressió hiperbòlica, en què, d'altra banda, calgueren des de les primeres composicions, sota la forta influència de la musa llavors totpoderosa de Victor Hugo, tan enamorada també de les fastuoses brillantors de l'Orient. Un altre aspecte té la poesia d'En Pagès de Puig: és el que ens ofereixen les seves interpretacions dels temes de la poesia popular. Com a En Pícoló, l'atrauen els temes tràgics; però en En Pagès de Puig la tragèdia del fet narrat és sempre d'una violència a tota ultrança, sense atenuants ni mitjos termes, i és espremuda fins a extreure'n la darrera esgarrifança de l'espasme i de l'horror. En aquest aspecte tràgic de la seva imaginació, la poesia d'En Pagès de Puig és un precedent de la dramàtica d'En Guimerà.

PLENITUD

¡Quin bé de Déu! ¡Quina tardor, Maria, quina tardor! Sembla una primavera plena de fruits; apar una hivernada amb flors i sense fred. L'anyada bona no s'ha pas acabat: encara dura.

¡Déu nos en do d'anyades com aquesta! Tots els graners són plens; hi ha blat a [dojo. encara són millors les tardanies. [guaita:

Mira ja els blats de moro com groguegen; si Déu ho vol, i envia un xic de pluja, aviat les panolles esfullades posarem a assecar a la finestra. [vingui! ¡Que en tindrem de capçots quan l'hivern I amb els grans d'or, que són el pa del po; que en farà de floretes la mainada [bre, a les rajoles de la llar calenta!

A les vinyes les tòries ja es vinelen i fins ja s'allargassen pels terrossos carregades del fruit que alegra els homes; i ja els veremadors a corre-cuita adoben les semals, renten la tina i posen bé el brescat; tothom trasteja.

Al peu de les nogueres hi ha solades de nous que s'han obert; les verdes pinyes, tot escampant sa flaire reinosa, pengem dels pins a punt d'esbadellar-se, i els bordegassos, d'amagat dels amos, proven de fer-les caure a cops de pedra; els mongetars verdosos, a les hortes, s'enfilen per les canyes encreuades tots enflocats de blanques campanetes; i allà dalt, un sol clar que ja no abrusa deixa caure a la terra sos raigs tebis omplint-ho tot de vida assossogada.

¡Quin benestar s'hi sent a tot el poble! És que hi ha per tot l'any; és que hi ha [llenya per tot l'hivern, per llarg i fred que sigui. Tothom no pensa més que a fer millores, cadascú pel seu braç; i als camps i als [masos se n'hi fan de valent. El pobre batlle i els regidors, a Casa de la Vila, no saben on girar's de tanta feina. Ja es neteja la font que no rajava del darrè eixut ençà; diuen que al mestre li empedraran el pati de l'estudi

que és ple de clots; ja s'han posat pedris-a la plassa Major; i les rodones [sos que el jovent, cap al tard, fa per les eres, mentres es pren la fresca, tothom parla de llogar per Nadal la cobla nova.

El bon senyor rector no es queda enrera: refregant-se les mans, ahí em contava que els pabordes li porten les bassines plenes de gom a gom cada diumenge; i després afegia amb gran misteri que la Mare de Déu estrenaria per la festa l'enguany una corona i un mantell de vellut brodat de perles. Com que al convent han fet tan bona capta, per al bon Jesuset faran les monges un vestit blanc tot ple de lletilletes i amb serrell d'or; i li encendran dos ciris caragolats, d'aquella cera fina, que fan poc fum. I fins per la custòdia s'ha guarnit tàlem nou. La bona anyada ho és per tothom: pel cel i per la terra.

I de tot aquest goig que Déu envia, a nosaltres, Maria, ens en pertoca la millor part. No miris pas les prades, ni les vinyes, ni els camps; prò guita en- [dintre

al fons del nostres cors. ¡Quina riquesa d'esperança i d'amor! ¡Quina bellesa que hi tenim dins de l'ànima joiosa! ¡Tot això sí que és la més bona anyada que Déu ens ha donat no mereixent-ho! ¡Com se m'eixampla el pit! ¡Quina alegria que hi tinc a dins! Una alegria dolça, plena de pau, com la d'aquell qui acaba de fè un viatge perillós, i arriba sense haver-hi pres mal. Les flames roges de la sang, ja en caliu se són tornades que avui escalfen tot el que em fa viure sens cremar res. I tu, companya meva, més xamosa que mai, rosa florida que omple una llar de flaire delitosa ets tan bona que tots els que et coneixen et diuen la santeta de la casa. ¡Una santeta amb meus i tot, Maria! Déu nos en do d'anyades com aquesta.

Tot ja ha portat-son fruit, i per tot sento la plenitud formosa de la vida. Beneïm, doncs, al cel que ens l'ha donada.

COR FIDEL

El comte a caçar se'n va a la garriga; ja hi troba al traïdor que tant avorria.

—Ara em pagaràs tes grans traïdories.— L'agafa pel coll, l'amorra a una alzina.

Els ulls ja li traue, el pit ja li estripa, ja li arrenca el cor que encara glatia.

Quan torna al castell, a sos euiners erida:

—Poseu això a l'ast, que és carn de valia.—

A taula en plat d'or, el cor li servien.

La cimitessa diu:

—Quina carn més fina!

—Preneu-ne un bon tall per assaborir-la.

—No n'hi ha de millor.

On la comprarien?

—La que jo he deixat ja els llops l'han païda, que és carn del traïdor que tant us volia.

—Ai, el meu marit, és tan exquisida, que d'altra no en vull tastar mentre visca.—

Del menjador ix a sa cambra es fica; al cap de set jorns, de fam s'hi moria.

COMPASSIÓ

Volent fer-li un petó mentre brodava air em vaig punxar, i ella en veure la sang que gotejava es va posà a plorar.

I avui que amb son oblit fera llançada m'ha clavat dins el cor, passa pel costat meu enjogassada i no veu que m'ha mort.

MONTSERRAT VIST PELS PINTORS CATALANS

PLAU-NOS avui comentarem l'exposició d'aquest concurs que sota el patronat del Círcol Artístic de Sant Lluç, s'ha celebrat primer a Montserrat, i que actualment pot veure's al Palau de les Arts Decoratives de Montjuïc o sigui el mateix lloc on es celebrà la de Barcelona Vista pels seus Artistes.

Troblem que si en alguns moments aquests concursos poden tenir alguna transcendència, és en aquests, que la política acapara tota l'atenció, car ells tenen la virtut de fer-

Iu Pasqual

“Monistrol de Montserrat”, per Iu Pasqual.—Premi “Madona Bruna”.
10.000 pessetes. Montserrat actual

nos la vida un poc més agradable, per quant l'art ennobleix totes les passions i fa possible l'alternància de les emotivitats, ultra que en els moments actuals de crisi mundial, i de la que l'art també en toca les conseqüències, el fet de posar a la disposició dels artistes quantitats respectables a disputar, no solament és un motiu material que beneficia al guanyador, sinó que entrena la curiositat i desitjos dels amateurs a fer adquisicions per a les llurs col·leccions, i el nivell general de cultura puja de tò.

Pot dir-se que aquest concurs és superior en qualitat al de Barcelona Vista pels

seus Artistes, per quant el nombre de bons pintors que hi concorren el sobrepassa de bon tros, no essent inferior la quantitat de teles que s'hi han presentat, car sumen, entre cent set artistes, cinc-cents setze obres, moltes d'elles de bona firma i la resta d'artistes joves qui han fet d'aquest concurs una vertadera festa d'art.

En conjunt, els premis han estat ben concedits si es té en compte com és difícil de fallar un concurs on abunden les obres bones i que el nombre de premiables sobrepassa de molt al de premis a donar.

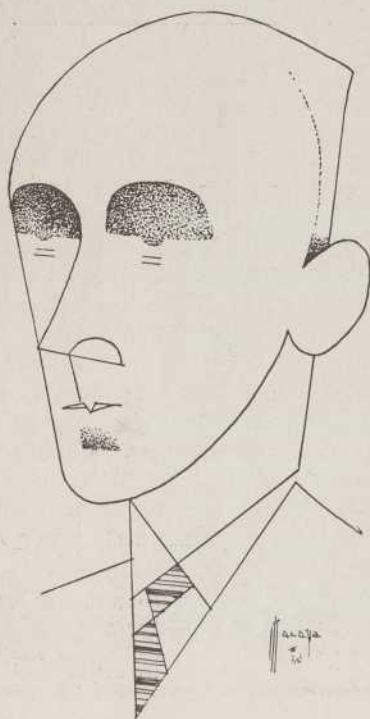
Esmentem, doncs, en primer lloc l'obra escollida per al premi “Madona Bruna” (10.000 pessetes) ofert pel Monestir a la millor pintura de paisatge montserratí que ha estat adjudicat a Iu Pasqual pel seu quadre “Monistrol de Montserrat”, obra si bé de factura meticulosa no desproveïda de grans dificultats, per cert molt ben resoltes per l'artista, qui ha fet una obra plena de llum i de color dins la manera que tots li coneixem.

El premi Abat Oliva ofert per Francesc Cambó a la millor pintura de Montserrat històric (10.000 pessetes) ha estat concedit a Francesc Domingo, consagrat des d'aquest moment com a pintor de primer pla, amb la seva tela “Adoració de la Imatge”, obra un poc rígida, plena de gran emotivitat ben concebuda i fortament pintada.

Alfred Sisquella ha guanyat el premi ofert per Rafael Patxot i Rabell referent al Montserrat llegendari amb la seva tela “Uns pastors mentre vetllaven el ra-

“L'adoració de l'Imatge”, per Francesc Domingo.—Premi “Abat Oliva”, ofert per F. Cambó. 10.000 pessetes. Montserrat històric.

Francesc Domingo

“Uns pastors mentre vetllaven un ramat”, per Alfred Sisquella.—Premi ofert per R. Patxot. 10.000 pessetes. Montserrat llegendari

mat”, mereixedora de la recompensa però inferior a altres obres que del citat artista coneixem; pintura no desproveïda de grans qualitats, molt ben pintada i sobretot encisadora per la fina llum verdosa que campeja en tot el quadre.

Alfred Sisquella

La tela de Joan Serra que ha guanyat el premi de l'Ajuntament de Barcelona és una de les bones que ha fet aquest jove pintor abusant una mica massa dels negres, però molt personal i vigorosa (5.000 pessetes).

Fou adjudicat el premi Santa Cecília al pintor Pere Daura per la seva obra “Camí de Sant Miquel”, deliciosa en tots sentits, revelant a la vegada les possibilitats d'un artista ple de talent.

Joan Serra

“Fondalada”, per Joan Serra.—Premi de l'Ajuntament de Barcelona. 5.000 pessetes

Pere Daura, al nostre entendre mereixia un millor premi, per quant l'obra que ha portat a aquest concurs és una de les més belles que s'hi poden admirar i on trobem reunides les màximes condicions d'un pintor.

El premi de l'Escolania donat a Ramon de Capmany és sens dubte insuficient per a la seva tela “La mort de l'escolà”, obra plena de dificultats i on es troben molt bons fragments, apart d'estar pintada amb gran probitat.

Joaquim Mir va presentar, fora de concurs, una superba col·lecció de teles que van causar veritable meravella.

Calicò, Bosch Roger, Davalillo i Grau Sala han obtingut també recompenses per obres força reeixides i que fan quedar bé als seus autors.

Per als premis de dibuix i gravat han estat escollits en Ricart, per una magnífica estampa a la Verge gravada al boix, orlada amb personatges populars que pot comparar-se amb la millor imatgeria dels bons temps del gravat sobre fusta; Vila Arrufat per les seves punta-seques; Evarist Mora pels seus dibuixos colorits, plens de candor i de gran estil, i Montserrat Casanoves, gravadora novella però de talent remarcable.

Podem admirar-se en aquesta exposició moltes altres obres de pintors coneguts i d'altres que tot just arriben, on segurament els gormands de pintura i els ama-

“La mort de l'escolà”, per Ramon Capmany.—Premi “Escolania de Montserrat”. 1.000 pessetes

teurs trobaran mèrits suficients per adquirir-les, car el nostre país, quant a pintors, pot dir-se que està ben servit.

Mai a Montserrat s'havien aplegat tants de pintaires per a reproduir els seus secrets de llum i color, car no solament per la muntanya hi havia quasi empentes per trobar un lloc on instal·lar el caballet sinó que als pobles del voltant, com és ara Monistrol, Collbató, Marganell, etc., hom no podia dar un pas sense trobar un nou pintor encarat amb la nostra gran muntanya, que aquesta vegada ha estat reproduïda per tots quatre costats.—Fr. CANYELLES.

Pere Daura

FER DE JURAT

Gairebé tots els artistes que han estat premiats en el concurs “Montserrat vist pels artistes catalans”, tenen una noble història al seu favor. Si alguns n'hi ha de molt joves, que tot just comencen, altres estan en la plenitud de facultats. Al costat de noms gloriosos com el d'Iu Pasqual—el qual encapçala la llista—segueixen una sèrie de noms de glòria menys madura degut a l'edat. Mentre Pasqual ja ha traspasat la cinquantena, la majoria de premiats tot just acaben de traspasar la trentena, i al darrera d'aquests els noms juveníssims de Grau-Sala i Montserrat Casanoves, que acaben d'arribar a la palestra artística i ja han vençut pel seu talent.

Hom podria dir que el Jurat qualificador de Montserrat ha fet acatament a la jerarquia de l'obra d'Iu Pasqual, representant de l'estètica del grup de “Les arts i els artistes”, i darrera seu ha obert la porta a la generació del grup d’“Els evolucionistes”, que, potser sense voler, veu madurar el seu art, estalonada pels *nous-fauves*, als quals també el jurat ha vulgut remarcar llur entremaliada presència al concurs.

I perquè tothom estigui content—la qual cosa no és pas massa fàcil d'assolir — el resultat eclèctic del veredicté diu ben clar fins on arriba la flexibilitat d'aquest jurat que, tant com el respecte a les valors estatuïdes i la fixació de noves valors, ha tingut cura de donar uns llocs a aquells artistes de la nostra terra que cultiven amb talent el que hom anomena art oficial.

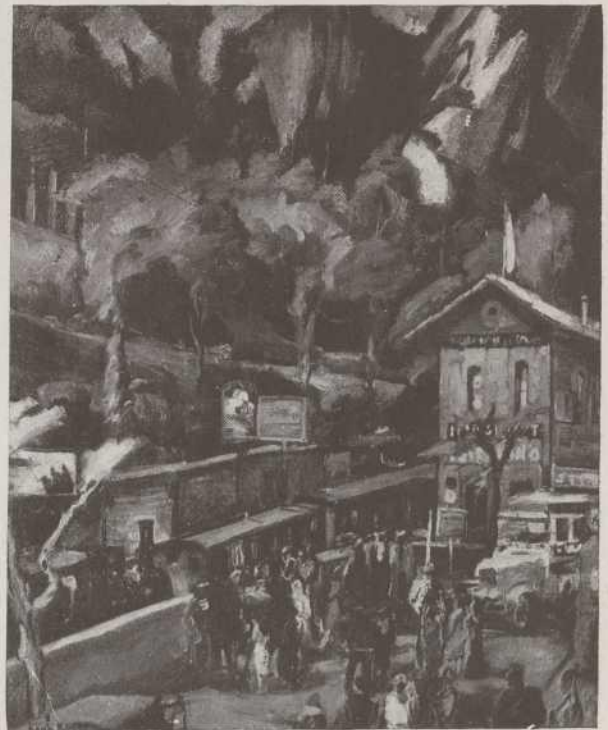
Difficil és la justícia entre humans, car la nostra limitació és evident, però, dintre d'aquesta relativitat, cal dir que el veredicté del jurat del concurs “Montserrat vist pels artistes catalans” em sembla just (i perdoneu que m'ergeixi en jutge i part) i em sembla just, entre altres coses, per la seva flexibilitat, recaptada a través de votacions significatives. Els components d'aquest jurat, malgrat els matisos, eren persones que en un moment donat es compenetraven per fallar amb unanimitat o per fer triomfar certes valors que, discutides a través d'unes votacions, acabaven per imposar-se.

I encara, llegint el veredicté, hom pot veure els noms dels que han tingut vots sense resultat, noms alguns d'ells de grans artistes nostres, que han restat sense premi únicament perquè, amb tot i la importàn-

(Segueix a la pág. 26)

Un dels tants pintors que envairen Montserrat amb motiu del concurs.

“L'estació de Montserrat”, per E. Bosch Rogers.—1931. Premi “Llobregat”. 1.500 pessetes

UN GRAN CATALA

FRANCESC ARMENGOL

La vida de l'home és feta, innegablement, d'anèdotes. I els homes d'acció, els aventurers, els somniadors, els que volen convertir en realitat pràctica les seves elucubracions mentals, tenen les anèdotes més glorioses o més tristes, segons sigui la versatilitat de la roda de la Fortuna. Quan havia aconseguit veure sense esmenes els seus somnis, d'un gran sentit de catalanitat i plens també d'una visió europea, que esperonava la facultat activa i tanmateix poc fructuosa del malaguanyat Francese Armengol, la roda de la Fortuna va encallar-se en els seus números més baixos. I ell es va veure allunyat per les forces ocultes del destí, de la firma comercial que li donà prou diners per a emprendre la gran reforma de Terramar, a la blanca Subur, segur que aquella carta no li havia de fallar. I la sort tampoc no volgué afavorir-lo. El fracàs dels seus negocis xuclaren, absorbiren, delmaren tot l'esmerç que ell, sense preconcebudes gosadies comercials, sense la impuresa de realitzar especulacions fabuloses, havia posat en la gran obra turística de Sitges. Però del que no pogué aprofitar-se ell, se'n gaudiren els altres. Sitges té, en l'angle enorme de Terramar, amb el seu Autòdrom, amb el seu passeig magnífic, amb les seves terres que, per aixecar-se sobre terrenys incultes s'han pagat a pes d'or, una platja de luxe que és una meravella, un recó estiuenec que esdevindrà un centre de turisme, ja ho és ara, dels anomenats d'Europa.

N'Antoni Muntanyola, des de *Mirador*, ha relatat d'una manera emocionant, sobretot per als sabadellenes que ho havem llegit, la tragèdia del gran català que fou En Francese Armengol, el qual fou tractat d'imbècil per haver perdut la fortuna en una obra vasta i improductiva, i quan era

ANY JUBILAR MONTSERRATI

L'EMISSIO OFICIAL DE SEGELLS

A tots els amics i devots del nostre monestir de Montserrat, ha produït una excel·lent impressió la nova que el govern espanyol acaba d'emetre una col·lecció de segells de correus commemoratius del IX centenari de la fundació de l'esmentat monestir i del centenari de la proclamació de la Mare de Déu le Montserrat, patrona de Catalunya.

Hem vist i hem admirat aquests segells montserratins que trobem escaients i encertadíssims. La col·lecció completa consta de dinou segells amb set motius diferents: Les muntanyes i la serra tretes d'una típica rajoleta gòtica de les que pavimentaven el monestir el segle XV, figura als segells de 0'01, 0'02, 0'05 i 0'10 pesettes; els de 0'15 i 0'30 pesettes porten l'abat Oliva, fundador de Montserrat, mostrant un pla de l'edifici i un monjo escriptor, al fons les muntanyes de Montserrat; els de 0'20 i 0'30 pesettes reproduïxen la imatge original de la Verge Bruna sense vestits; els de 0'25, 1'00 i 4'00 pesettes mostren la testa de perfil de la Santa Imatge, d'una finor i d'una espiritualitat remarcables; els de 0'40 i 4'00 pesettes reproduïxen l'absis de la basílica, amb el monestir i les muntanyes. La sèrie del correu aeri consta de cinc segells de 0'05, 0'10, 0'35, 0'50 i 1'00

pesettes; un avió vola sobre Montserrat, al fons es veu el monestir. No podem descriure el d'Urgència perquè encara no hem tingut ocasió de veure'l.

Cal dir que la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre ha fet una obra artística, que lluirà en les col·leccions dels filatèlics.

El govern va concedir que aquests segells fossin vàlids a Espanya i a l'estranger durant tot el mes de desembre de l'any passat, Any Jubilar Montserratí; hom va poder expedir durant aquesta temporada lletres i paquets franquejats amb el segells montserratins des de qualsevol indret d'Espanya; però només es podien adquirir a l'Administració de Correus de Madrid i de Barcelona, i a l'Estafeta de Correus del monestir de Montserrat. Sabem que són moltes les cases particulars, comercials i bancàries de Barcelona i altres poblacions de Catalunya que varen expedir tota la llur correspondència amb aquests segells montserratins.

Així les magnífiques festes jubilaris montserratines, iniciades amb el Jubileu atorgat pel Papa, varen terminar amb aquesta emissió oficial de segells que va fer penetrar en tants indrets del món el nom gloriós de Montserrat i la imatge de la Verge Bruna, patrona de Catalunya.

de cos present, l'èxit de Terramar i l'Autòdrom justificaven el somni del malaguanyat sabadellenc. Quina rúbrica més irònica, quina anèdota més cruel posà el destí en l'obra d'aquest home!

□ □ □

Fa poc temps que vaig estrènyer la mà de l'il·lustre somniador, suarà decés. Hi havia en la seva figura aquella mena d'aurèola mística dels vençuts, dels que han tingut a les mans el timó d'un vaixell car-

regat de riqueses i de mercaderies que eren els seus projectes, i s'han d'accontentar amb menadències. Bru, pàl·lid, els cabells negres i fins aplacats a la testa, conservava encara el breu estil dels grans senyors, sobretot d'aquella senyoria sense orgull i sense egoisme que fou el seu honor més llegítim, però també la seva falla vista segons l'aspecte material que donem a les coses de la vida. Ah, si hagués estat egoista, restringit, tancat, quin altre tomb no

(Segueix a la pàg. 30)

A PROPOSIT D'UNA EXPOSICIO D'ARQUITECTURA

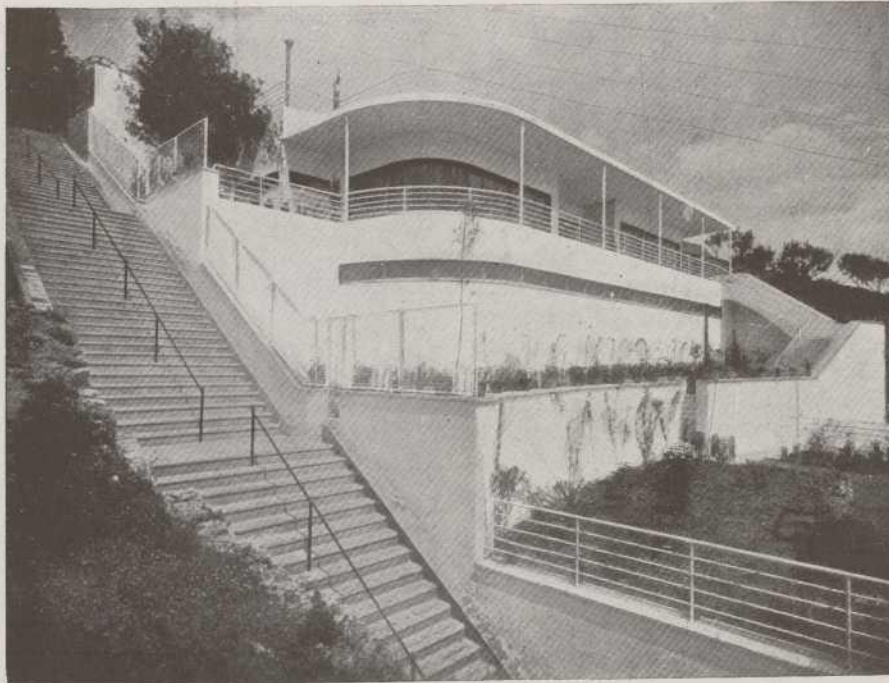
AMB l'Exposició organitzada per l'Associació d'Arquitectes de Catalunya, s'ha palesat d'una manera ben clara l'aveng fet a Barcelona per l'anomenada arquitectura nova.

En una ràpida visita a aquesta Exposició hom podia distingir tres agrupaments ben distints: primer, el dels arquitectes que, seguint les normes tradicionals, no poden per menys de sotmetre's als estils clàssics, i aquells que, dedicats a estudis d'arqueologia, ens feren conèixer els seus treballs referents a la reforma urbana del case antic de la ciutat de Barcelona, com Adolf Florensa, Jaume Goday, Isidre Puig Boada i Jeroni Martorell...

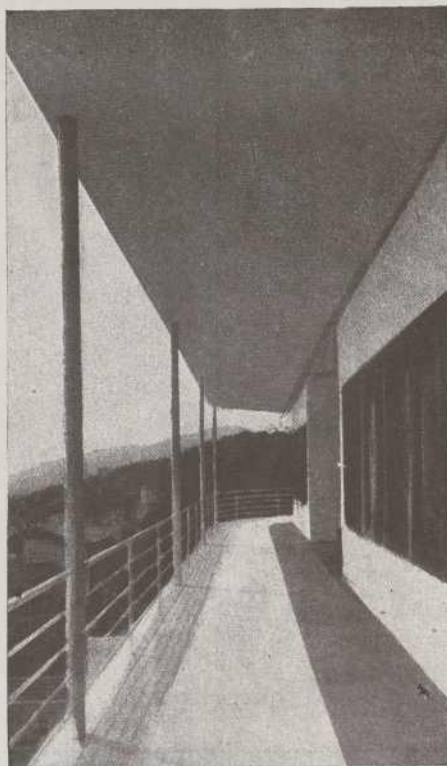
Seguien després un bon nombre de projectes de construccions ja realitzades, que donen fe del molt que s'ha fet dintre de les noves tendències. Cal esmentar les projectes de Jaume Mestres, Pere Benavent, Ramon Raventós, Antoni Puig Gairalt i Francesc de P. Quintana.

Arribem finalment al tercer grup, i que per oferir un camp extensíssim de possibilitats i una visió de les construccions més d'acord amb les tendències de darrera hora, era el que eridava més l'atenció.

No serà pas de més que donem els noms

Casa al vessant de Sant Josep de la Muntanya. Arquitecte Sixt Illescass.

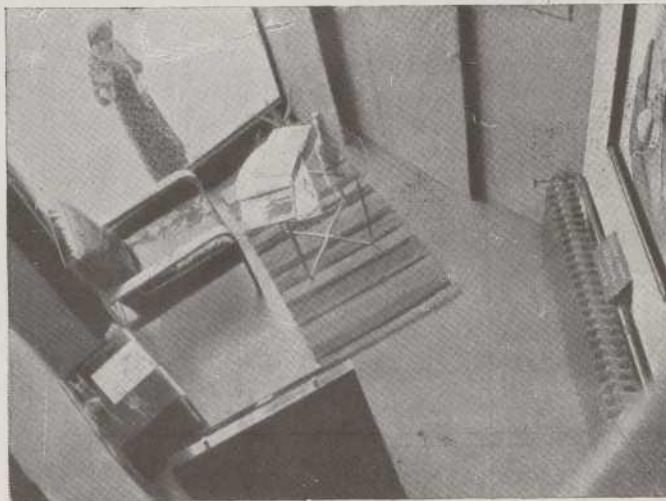
Perspectiva interessant d'una galeria de la mateixa casa.

d'alguns d'aquests arquitectes: Illescass, Sert, Churruga, Armengou i Torres.

Amb ells s'han romput un seguit de motllos, i l'estudiant d'arquitecte ha deixat d'ésser el xicot aprofitat que pretenia batre el record del que havia dibuixat un major nombre de teules o balustres per minut, per a esdevenir l'estudiant conscient del seu deure i que pretén tenir un sentit orgànic de les construccions i considerant cada construcció per ell resolta, com una de les innombrables cèl·lules que integren la gran urbs catalana.

Casa al carrer de Muntaner, projectada per l'arquitecte Josep Lluís Sert

Interior d'una botiga moderna, a un carrer de Barcelona

ELS PASTORS DE CATALUNYA

LA nostra terra, que té a favor seu una configuració adequada per al pasturatge, perquè, tan a muntanya com al pla, hi creixen herbes en abundància i ben pròpies per a cabres i ovelles, és una mena d'Arcàdia per als pastors. Els ramats que trisquen arreu de Catalunya en són una prova. Per això, si per cas haveu recorregut el Pireneu o bé les terres una mica feréstegues de les ribes de l'Ebre, o bé l'Urgell ubèrrim, haureu tingut lleure de veure aquells ramats que, minúsculs com són, tenen tota la força d'evocació que pot demanar-se a una de les coses més típiques dels països que han arribat a treure profit de llurs possibilitats fins a un grau de maduresa difícil d'abastar.

Però, això que acabem de dir dels ramats és propi de tots els països. Allí on hi ha un tros de terra susceptible de nodrir unes bestioles, de seguida s'hi veuen unes ovelles o cabres que fan la gràcia d'ennobrir el paisatge i, al mateix temps, li donen aquell deix tan peculiar i tan idil·lic alhora. És que l'home sense que ell mateix s'ho proposi, només que la seva èrria d'utilitarisme li faci una indicació de preemtpòria possibilitat, és prou perquè, sense més ni més, vagi de dret a trobar-la, amb la convicció i l'esperança que el seu esforç trobarà allò que es proposa.

A Catalunya, a dir veritat, això de la ramaderia és una indústria que pot catalogar-se com a menor. La nostra terra, per bé que és apta i amb condicions ideals, no té aquella importància que han assolit altres contrades ibèriques en això que respecta a la cria de bestiar. És que, si bé és cert que arreu de Catalunya un hom pot veure-hi ramats, no vol dir que siguin tan nombrosos que donin la impressió de cosa important i de volum.

La terra catalana és més aviat dedicada al conreu. Sols s'hi troben ramats allà on

Desaigla del lloc de Sant Antoni entre Tremp i Pobla de Segur.

L'estàtua d'en Menelic al parc de Montjuïc, símbol del pastor català.

acaba la possibilitat de sembrar o plantar-hi un arbre, que vol dir tant com suposar que s'aprofita fins l'últim vestigi d'allò que pot ésser un motiu per a l'obtenció del que és indispensable per a la vida.

Però, malgrat la migradesa, a la nostra terra hi ha allò que podríem anomenar el culte de les coses que ennobleixen la mateixa condició dels ramats: els pastors.

Els pastors de Catalunya ja és una altra cosa. Aquests éssers, que porten dintre llur sarró les tradicions trameses de generació a generació, que parlen d'allò que és la vida a través dels congostos, dels cingles i dels plans, són els qui poden dir amb plena satisfacció, si per cas volguessin, tot el que representa i és la pastura, la cria dels anyells, el munyir les ovelles i també la bellesa i noble feina de fer el formatge saborós, aquesta menja dels déus que, com més vella és més s'apropa a la mateixa terra catalana, forta com els roures que hi creixen.

Els pastors de Catalunya, que de temps immemorials han donat fermança que són dignes del país que els aguanta, per llur amor a la terra i per la bona voluntat posada en llur, diguem-ne ministeri, són els depositaris de tradicions que s'han format a l'entorn dels ramats i que ells, bons somniadors, han sabut idealitzar a llur manera, per a fer llur vida feréstega una mica més ideal del que la realitat immutable permet.

Per això, els pastors de la nostra terra, sense grans esforços, fan llurs estades a muntanya amb aquella noblesa i aquell tremp que sols pot trobar-se en els éssers que tenen format un concepte ben enlairat de llur missió. És la bona terra, el caràcter, la catalanitat mateixa, el que sura per damunt de tot. Perquè, a Catalunya, totes les coses, tots els afers de la vida, per min-

Característic conjunt de pastors de la Vall de Núria amb la samarra i el sarró de pell

Arredossat vora l'arbrada el pastor i el seu ramat, com pressentint una tempesta.

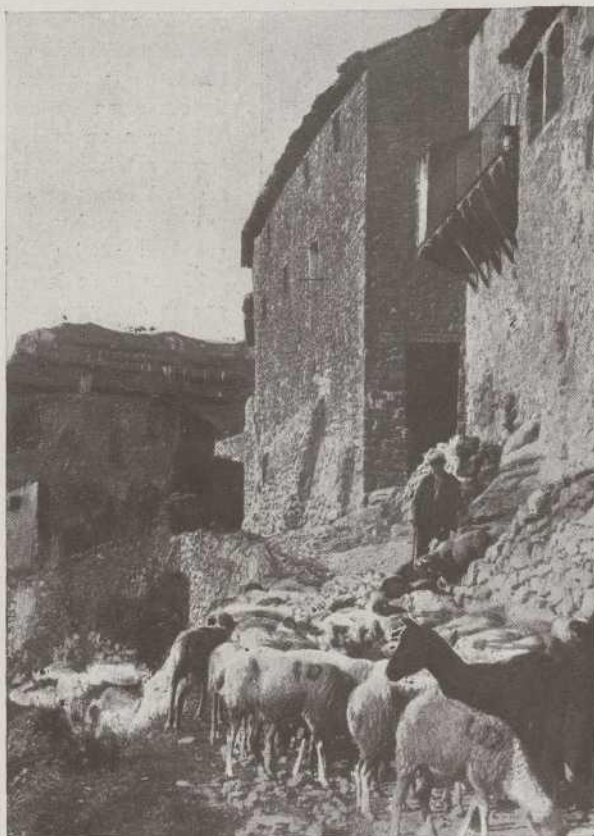
sos que siguin, tenen un ritme que difícilment el trobaríem en altres indrets

Veieu sinó, aquests pastors que, asseguts a una punta de roca, al bell mig d'un desèrtic panorama muntanyenc, mentre el ramat recerca l'herba que creix per les esletxes de la pedra, té lleure per fer sonar l'instrument característic, aquest primitiu i alhora etern flabiol, que és com un tros de la mateixa terra. Quan el pastor fa jugar els dits i bufa, la música que en surt pot dir-se que s'allunya de les coses de la terra per esdevenir un reflex autèntic de la llegenda bíblica...

El pastor català és un ésser que porta les coses de la seva professió fins als llindars de la sublimitat. Posem per cas que a una ovella li ha nascut un anyell en plena muntanya. Aleshores el pastor, que té com si diguéssim una veritable joia de veure com creix el ramat, fa els possibles per tal que l'animaló pugui arribar a la tanca ple de vida. Fa per manera que l'ovella i el nou nat vagin plegats, mentre dura la pastura; però una vegada arribat el crepuscle, el pastor agafa el nadó, se'l carrega a coll i el porta muntanya enllà, com si es tractés d'un ésser al qual li són necessaris tota mena de miraments.

És que el sentit estricte del que representa la missió seva el té arrelat fins al més pregon del seu cor. El pastor català és així. No té sinó cura del que pot aconseguir del seu ramat. Per això li dona potser tot l'afecte de què és capaç.

La condició dels pastors de Catalunya, si

Un pastor de les muntanyes de Prades a l'entrada del poble d'Abarca.

No gaire lluny de Barcelona, La Roca. La tornada del ramat cap a la cleda

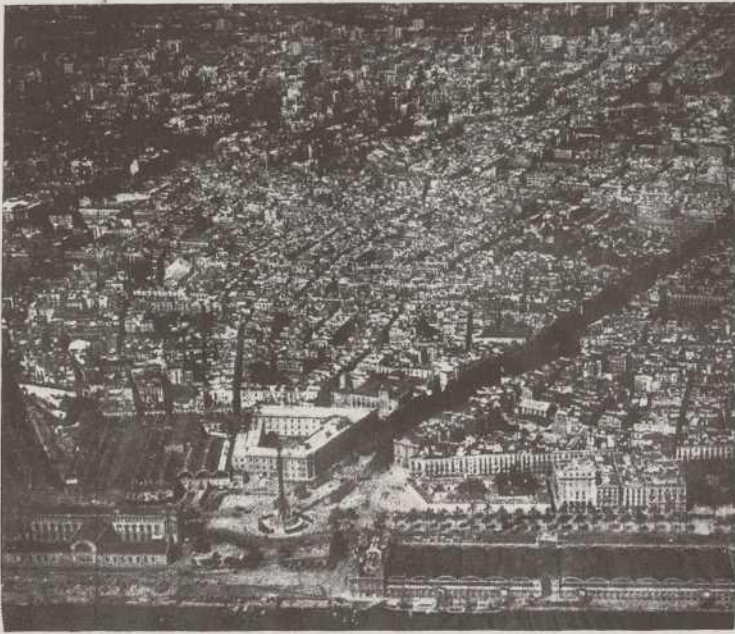
fa no fa, és la mateixa a totes le contrades. Això vol dir que existeix una uniformitat que els agermana a tots, que són producte de la terra que els sosté. Catalunya és un país que és fet per tal que aquells qui l'habituen siguin dignes d'ella mateixa.

Els pastors tenen una condició tan pronunciadament catalana, a la nostra terra, que, si per cas un hom volgués trobar-los un complement adequat per a poder-losacomparar, se'ls hauria d'encloure, sense vacil·lació, en els rengles dels veritables servadors de les tradicions nostrades, que tenen per fi la perduració d'allò que ha estat, és i serà la nostra terra.

Dir això dels pastors de Catalunya, potser és dir molt. Però, a casa nostra, bé poden fer-se comparances d'aquesta guisa, perquè, sols ells, representen una branca esponerosa de vida i treball. Treball honrat i dur i que per desempenyar-lo es necessària una forta personalitat. Sense aquesta no es comprèn la vida dels pastors que de vegades passen dies i dies sense contacte amb l'humanitat i fenint per únies companys els gossos i les ovelles i com a fons les immenses muntanyes que hi ha en alguns indrets de Catalunya. Això fa que en cada pastor català, dintre de la seva simplicitat i degut al contacte íntim i diari amb la naturalesa, hi hagi un rústec poeta, que en contar les rondalles que ha sentit contar als seus avantpassats sempre hi barreja queleom de propi, fruit de la seva imaginació fortament somniadora.

I això es nota més quan fugint de les tremendes nevades amb què l'hivern cobreix les serralades del Nord de Catalunya, baixen a les terres planes, on els seus habitants, cada vespre, fan rotllo en torn del pastor, que conta rondalles...

VIATJANT SOBRE LES

La part cèntrica de la ciutat cap i casal, amb la perspectiva de conjunt de la Rambla, la nostra via sacra.

La industrial ciutat de Terrassa, amb l'església parroquial i el mercat de Sant Roc.

La vila de Cervera amb el magnífic edifici de la seva Universitat

LA topografia de la nostra terra és una de les més belles que hi puguin haver. Aneu a qualsevol indret de Catalunya i hi trobareu de seguida un caire particular que us atraurà d'una manera capaç de fer-vos pensar amb les possibilitats que existeixen d'arribar a un país de turisme i de sojorn ideal per a aquells qui saben avalar el que representa la dolçor del seu clima i el caràcter de la gent qui l'habita.

Això quan es tracta de la terra que hom petja amb els peus. Ara afigureu-vos quina cosa serà recórrer la nostra terra en avió. L'espectacle, per sí mateix, ja és dels que omplen de visions corprendores l'esperit del qui el realitza, perquè és una successió ininterrompuda de bellesa que sols poden abastar-se esguardades en conjunt.

Un viatge aeri a través de Catalunya és com una descoberta inesperada feta sense aquell do que dona la impressió de cosa anada a cercar amb l'intenció de trobar-hi caires inconeeguts. Per això és tan plaent de poder constatar que, d'un extrem a l'altre del nostre país, existeixen possibilitats il·limitades en allò que respecta a la bona voluntat de la natura, pròdiga fins a més no dir, en donar-li tota mena de benaurances, perquè així és en realitat.

Pujar a un avió i emprendre un viatge per damunt les terres catalanes, que vistes de l'espai han d'ésser d'una fortitud exemplar, és un goig per a l'esperit, i a més a més, una gaubança que fa pensar en les immenses coses que hom admira.

Si sortiu de Barcelona, posem per cas, en un avió dels que es dediquen a fer excursions circulars, de seguida podreu donar-vos compte del que és la nostra terra. Us semblarà que és un seguit de planes i turons, de poca elevació, tot enquadrat dins un paisatge sobri, que, de tan que ho és, fa la impressió de cosa perfecta. I és que, la terra catalana, dona de seguida aquesta mena d'il·lusió.

Mentre l'avió vola a una velocitat vertiginosa, però que la creieu molt inferior al que és en realitat, feu la vostra constatació, que no és altra que reconèixer la trasmutació ràpida del paisatge, com si fos un seguit de visions que es renoven com una exhalació.

El panorama que es succeeix als vostres peus, allà, molt avall, a la terra, a vosaltres que aneu a la cabina de l'aparell ben asseguts, us dona una fortitud conceptual difícil de suposar. És que us sentiu portats d'aquí d'allà, en un viatge ideal. Un d'aquests viatges que sols per llur manera de realitzar-los ja represeten una forta evocació, perquè us permeten de constatar tot allò que té Catalunya, que no és sinó el primordial que hom cerca en els viatges que feu.

El vell monestir de Santes Creus en les terres tarragonines

TERRES DE CATALUNYA

Si per cas seguim la ruta de Tarragona veurem de seguida la varietat infinita dels seus paisatges, de mar, de terres baixes, de muntanyes que us donen la impressió de trobar-vos al bell mig d'una part de Catalunya tocada de totes les gràcies que al món són. És que les terres tarragonines són com si diguéssim de les més fidels en allò que respecta a llur intensitat catalana i a d'altres qualitats que les fan d'un sentit que sols pot avantatjar-lo un país que tingui més bel·leses i que sigui una terra clàssica.

Quan l'avió ha arribat a les ribes de l'Ebre, aleshores el paisatge pren tonalitats de verd fosc. És que l'horta tortosina, que passa per ésser una de les més ubèrrimes de Catalunya, ens ofereix la gama diversa de les seves tonalitats, tan diverses i al mateix temps tan plenes de fortitud.

Un xic més enllà, el Montsià se'ns mostra amb tota la seva naturalesa de muntanya esquerra, però al mateix temps acollidora. Mentre l'avió vira per a seguir la línia fronterera que limita les dues nacionalitats germanes, no sembla que la visió de conjunt se us posa tan endins de l'ànima que voldríeu que l'aparell detingués per un moment la trepidació dels motors, que no fos tan ràpid en volar per aquells encontorns.

Després arribarem de seguida per damunt de les terres de Lleida, tan característiques que us donen la impressió que esteu en un lloc on és possible la contemplació de les més formoses manifestacions de vida que hom pugui demanar.

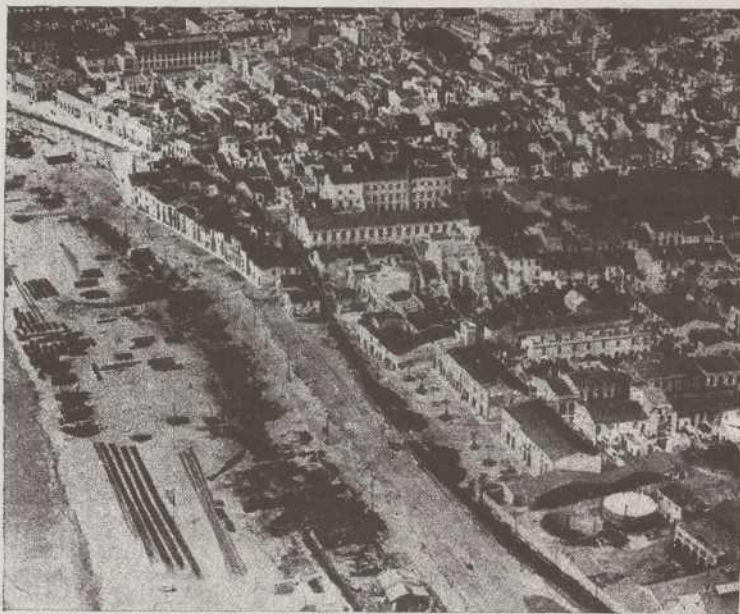
I sense pensar-vos-hi gaire, ja teniu l'imponent Pirineu al vostre davant. Els primers contraforts de la ingent muntanya, que des del cel us semblen petits turons, a mesura que l'avió s'hi interna us donen la sensació acabada del que pot gaudir-se en una excursió aèria per aquelles contrades.

En haver recorregut el Pirineu de dalt a baix, ve que ja sou a l'Empordà, que és tan com dir que haveu arribat a un dels llocs més bells de la nostra terra. La successió de muntanyes i la visió meravellosa de la costa, tota d'apada de poblets; les cales i promontoris que ofren l'ànima mateixa de la Costa Brava, us dona la impressió cabdal del que és en realitat la nostra Catalunya.

Ja cap a ponent comença d'albirar-se la boira i el fum, que us fa comprendre que el viatge aeri és a les acaballes. Barcelona és quasi bé al vostre dessota.

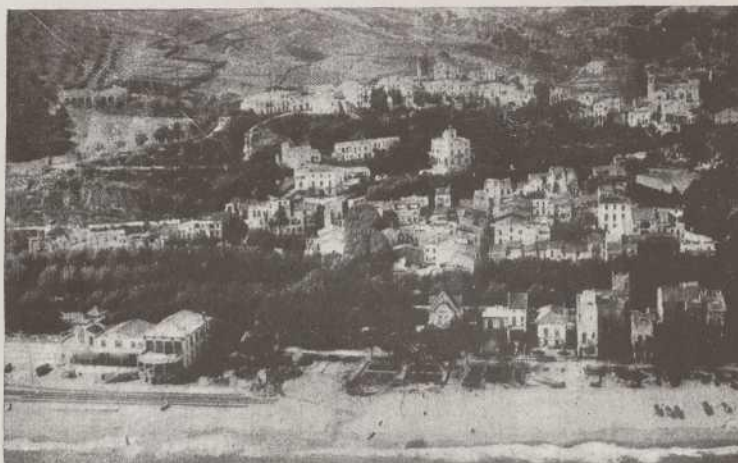
Lleida, la catalana capital occidental, amb la Seu vella i el Segre

Mataró, la bella població llevantina, blanc adre el sol i del reflex de la nostra mar.

La més anomenada de les nostres poblacions de la costa: Sitges

Sojorn ideal per a l'estiu és la bonica vila de Caldes

C A P E L L A D E S

Vista panoràmica de la vila, pintorescament situada no gaire lluny de la riera d'Anoia

AQUESTA simpàtica vila es troba situada en el partit judicial d'Igualada. Antigament era de la jurisdicció del paborde del Penedès i del marquès de Pallars. Pertnyai al bisbat de Barcelona i té una parròquia dedicada a Sta. Maria, servida per un rector; té un col·legi de noies dirigit per monges de la Divina Pastora, una costura i dues escoles municipals.

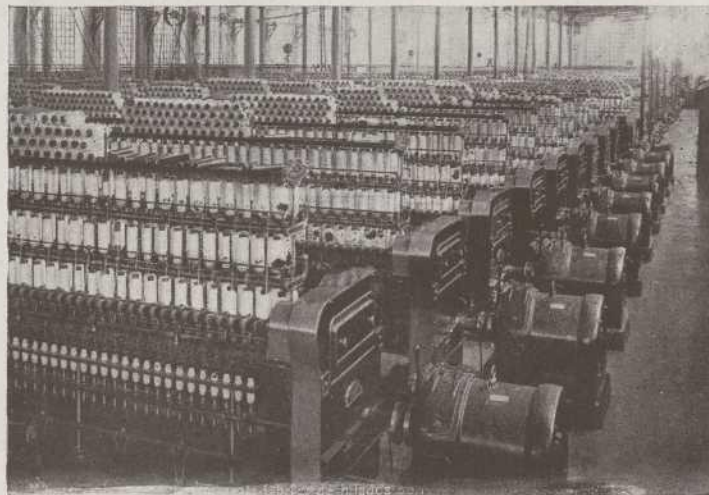
Celebra la seva Festa Major el 15 d'agost, i la fira, el segon diumenge de Quaresma. Des de l'any 1909 hi ha també una altra fira el tercer dissabte de juny.

Té una població d'uns tres mil habitants i unes setecents cases, incluint-hi les del caseriu de La Font de la Reina.

No gaire lluny de la vila hi passa la riera d'Anoia.

Embassament d'aigua del molí de la vila

Sala de la fàbrica de filats dels senyors Guasch germans

Hi passa també el ramal de Martorell a Igualada dels Ferrocarrils de Catalunya, i una carretera d'Igualada a Vilafranca i Sitges, i la que va a Martorell.

Poble que sap cultivar la vida corporativa, té constituïdes quatre societats recreatives de variada orientació.

Entre els avengos i característiques principals, hi ha, a més de la llum elèctrica, una fàbrica de gasoses, una de llançadores, dues de teixits de llana, fil i cotó, dos forns d'obra i nou fàbriques de paper, que és la seva principal indústria.

Entre els productes agrícoles del seu terme — que és muntanyós i de clima temperat — s'hi compta blat, sègol, cànem, oli i vi.

Voreja amb els termes de la

Grup espeleològic de Capelló, de formació originalíssima

L'abric Romani. Habitació de l'home primitiu (època musteriana)

Pobla de Claramunt, al Nord; Vallbona, a l'Est; Cabrera, al Sud, i amb la Torre de Claramunt, a l'Oest.

Apart de l'atractiu que ofereix Capellades com a vila altament pintoresca, hi ha l'interès extraordinari d'ésser centre d'un espai de terrenys d'estudis prehistòrics, com cap altre se'n pugui mostrar. De totes les estacions prehistòriques de Capellades i pobles veïns, que sumen a la vora de quaranta, l'Abriç Romani és la més important. Va ésser descobert l'any 1909 per l'incansable recercador Amador Romani, a qui el dedicà el malaguanyat mossèn N. Font i Sagué, l'il·lustre geòleg.

Pel material arqueològic recollit en les coves i estacions explorades fins ara en el terme i els seus voltants, pot assegurar-se a Capellades una continuïtat de població des de les primeres edats de l'home fins als nostres dies.

En el Museu Romani d'aquella simpàtica vileta es guarden mostres de les cultures locals següents: musteriana, neolítica, eneolítica, de l'edat del bronze i de la ibero-romana.

Apart d'això, Capellades, per la seva configuració topogràfica, és una de les poblacions que podríem catalogar com a beneïda per la mà de Déu. El panorama que hom pot contemplar és digne de tota ponderació. És un tros de terra catalana que té tots els atributs per a ésser visitada.

Vista parcial de la part més moderna de la població

Altar major de l'església parroquial

Important fàbrica de paper

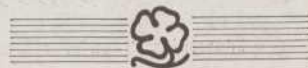
Passeig de la Font Guitars

Això, a dir veritat, tractant-se de Catalunya no ens ha d'estranyar pas. La nostra terra n'és plena de bellesa d'aquesta mena. Per tot arreu poden admirar-se'n. És que, en el cas particular de Capellades, a més a més de portar l'avalament de la seva intrínseca valor, com és ara l'antigor, la història i d'altres caires notables que havem esmentat més amunt, encara hi ha allò que podríem dir-ne la valor de les seves mateixes característiques de poble pastat i repastat amb la terra, que té tot un llevat de catalanitat que ve de tan lluny com vella és la terra nostra.

Encara un hom podria afegir que Capellades és una població que, pels productes que obté de la terra que conreen els seus habitants, és un petit empori de producció, dintre de les possibilitats a què pot aspirar una població de la seva categoria.

Capellades—ja s'ha dit més amunt — és a les voreres de la riera d'Anoia, que vol dir tant com ésser en plena contrada dedicada a la viticultura, perquè per alguna cosa és gairebé al veïnatge de Sant Sadurní, el de les caves cèlebres.

Tot plegat, una vila riallera que viu del treball dels seus fills, que es fa gran i que arribarà a honorar Catalunya el dia de demà que arribi a ésser en plena possessió d'allò que caracteritza els pobles que assoleixen una puixança de progrés i de vida pròpia.

EL GRAN TEATRE DEL LICEU DE BARCELONA

Si llegíem orgull — consolidat al llarg d'una centúria amb successives aportacions que el validaven, més i millor — és per als barcelonins i per a Catalunya entera, no menys orgullosa ha de mostrar-se la gran ciutat mediterrània i amb ella tota Espanya amb l'aparició del magnífic llibre en què es compta la història d'aquell admirable coliseu.

Abans de publicar-se varen ésser oferts els elements artístics, gràfics i històrics que l'il·lustren en una Exposició pública.

Aquesta presentació es va celebrar a les Galeries Laietanes de Barcelona. Hi figuraven no solament quant es referia per entrançable manera a les bel·leses editorials del llibre, sinó també altres trameses de col·leccionistes referents al tema fonamental: una evocació de la progressiva vitalitat del Liceu.

Però va haver de reconèixer's que la cosa important allí era l'esforç fecund de Marc Jesús Bertran i de Víctor Oliva que, durant una llarga temporada i en silenci, havien anat preparant aquesta edició de bibliòfil que potser no tingui parió en el món i que representa per a les arts gràfiques espanyoles quelcom de tan extraordinària importància que no deuria ignorar-se per

'Allegoria del Carnaval', dibuix de 'omàs Padró en el periòdic "Un tros de paper" (febrer, 1866).

El gran teatre del Liceu

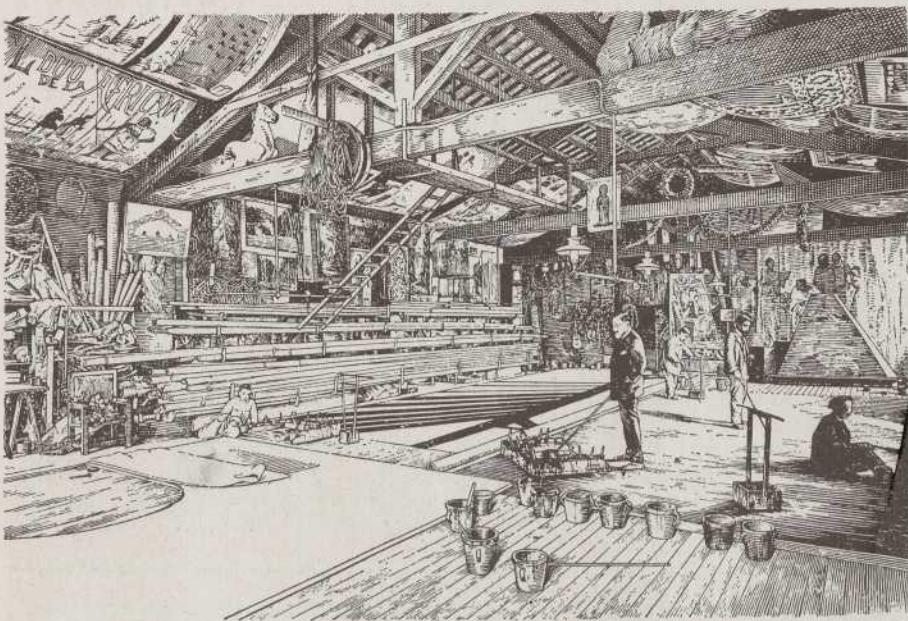
quins tenen el poder i el deure d'animar i exaltar semblants iniciatives al marge de la protecció oficial i a l'altra banda dels simples o vulgars negocis editorials.

Axí en el conjunt de retrats, fotografies, pintures, dibuixos i impresos que exposaven els "Concerts Blaus", la casa Montaner i Simon i els senyors Lòpez Llausàs, Junyent, Mestres Calvet, Peraire, Pi i Gibert, Puigdemogles, Rocamora i Volpini, l'exhibició especial d'originals i de pàgines impreses del llibre d'En Bertran tenia la màxima eficàcia del propòsit.

Però ni amb tot i haber-se elegit pel propi Oliva aquells testimonis i amb tot i demostrar fins a quin punt la recerca de dades va ésser fructífera, no era suficient a donar idea del que significa l'obra ja acabada, tal com ara es mostra en les llibreries i tal com ha de representar de manera insuperable l'art bibliogràfic espanyol en la Internacional de les Arts del Llibre.

Dintre i fora d'Espanya és ben coneguda la rúbrica d'Oliva de Vilanova. Però en *El Gran Teatre del Liceu de Barcelona* s'ha superat a sí mateixa.

Mentre altres editors llancen doscents, cinc cents, mil, llibres diferents amb la mateixa cobdícia antiartística que empeny als directors teatrals a estrenar sense repòs ni reflexió, Oliva de Vilanova treballa amb respecte i decorum el seu llibre. Res no importen mesos de silenci que podria pensar-se que són teranyines teixides sobre la reputació i sagnies obertes al negoci. El que importa és no oblidar-se mai que això de presentar un bon llibre comporta tanta de responsabilitat com el muntar i vestir una obra teatral. Festes frateres per als ulls i els sentiments d'uns quants pels quals val la pena d'estimar el nostre art.

L'escenògraf En Fèlix Urgellés de Tovar pintant un decorat en el taller del Liceu

Incendi del Liceu: Litografia d'Alsamora

Bé farien en els llavis d'aquests Oliva de Vilanova que varen aprendre del fervor patern pels bells llibres en la seva Vilanova i Geltrú natal, aquella confessió que va fer una vegada Aldo Manucio, contagiats de la mateixa noble bogeria: "Pue afirmar sota jurament que d'ençà que vaig imposar-me el deure d'imprimir correctament els llibres llatins i grecs no he fruit en tant de temps ni una hora de repòs agrdable".

Quants anys van transecorreguts d'ençà que Joan Oliva, ordenador i conservador del Museu Balaguer en l'afable població mediterrània, va muntar el seu taller tipogràfic? Potser trenta. Eren aleshores Víctor i Demetri xicotets que anaven a passar sota l'arc florit de la pubertat... I ja aleshores la neta i pura afició a veure en les obres d'altri la matèria propícia a l'art propi va començar a desvetllar-los, a em-

Marc Jesús Bertran, autor de la magnífica obra "El Gran Teatro del Liceo de Barcelona".

portar-se'ls-en per a sempre el repòs agradable que el famós impressor venecià del *Quattrocento* es gloriava d'haver perdut.

I quantes publicacions marquen les fites d'aquests trenta anys fins a avui en què del petit i senzill laboratori dels bells oficis peculiars a l'editor honest del carrer Casanova surt el *Libro del Liceo*? Són dotze, quinze, vint? Potser no tants. Des del naixement del sol fins a la posta inclinat d'amunt del seu pupitre, regirant el seu arxiu, guiant la mà i aclarint el pensament dels seus dibuixants, Víctor; sense apartar-se de les màquines i dels obrers, Demetri, Oliva de Vilanova va publicar edicions de bibliòfil, capritxos de reduïda tirada com les *Boires baixes*, de Roviralta; el *Llibre de Santa Maria*, de Ramon Lull; el *Cangoner dels Comtes d'Urgell* o els *XXIV sonets de Shakespeare* traduïts per Morera i Galícia.

I van apareixent els sumptuosos volums *La arquitectura naval española en madera*, de Artiñano; *Las hogueras de Castilla*, de Anton de Hoyos i Vinent; la *Bibliografía del general Goyeneche, primer conde de Guaquí*.

Culminació, fins ara, per elevat exemple, d'aquestes esmerçades edicions on es troba eloqüent el plaer profund no exempt de sacrifici i devota melangia que significa estructurar i definir arquitecturalment un llibre, donar-li adequat accent estètic i concret ornament dintre de l'equilibri plural de les seves qualitats diferents per a després llançar-lo al promiscu i heterogeni conubert d'altres obres creades sense la mateixa capacitat i igual mirament era el *Llibre d'Or del Rosari a Catalunya*.

"Ingenu i frese com una càndida estampa popular — diu Maria Luz Morales. — Cada pàgina és una meravella. Capçaleres que semblen pintades a mà, com els Sants i els Joes de l'Oca, del vell Epinal; profusió de reproduccions documentals, moltes

(Segueix a la pàg. 29)

Una representació de "Norma" en el Gran Teatre del Liceu. (Litografia d'Alsamora).

Coberta del llibre, original de l'escultor Frederic Marès. Aquest relleu al·legòric ha estat reproduït en pasta.

Teresa Daniel, la gentilíssima catalana, qui ha estat elegida com a "Miss Catalunya 1932" i més tard a Madrid com a "Miss Espanya".

CRONIQUE CATALANES

MALGRAT la febre republicana, com si fos una enyorança de la reialesa, continuen els concursos per elegir reines. Menys mal que les sobiranes elegides ho són només de la gràcia i la bellesa a les quals l'element masculí ha rendit sempre culte fervent, però mai tant com en l'època actual en què la dona ha arribat a aconseguir uns drets i privilegis que sempre havien estat exclusius dels homes.

El darrer concurs de bellesa celebrat a la península i organitzat per un periòdic madrileny ha donat per resultat que la bellíssima senyoreta Teresa Daniel, filla del compositor del mateix cognom, sortís elegida per representar Catalunya i que més tard com a "Miss Espanya". Amb aquest darrer títol prendrà part en el concurs per triar la millor bellesa europea. Enc que fos per cofoisme, ens alegrariem de veure-la sortir triomfant d'aquesta darrera competició de gràcies femenines.

La senyoreta Roseta Solsona, elegida reina de la festa en la "Diada de l'Agulla", celebrada a Igualada, amb la seva cort d'honor.

Senyoreta Carme Soriano, guanyadora de la prova femenina dels 200 metres en el concurs de natació per la copa de Nadal.

Un altre concurs, però aquest no de tanta extensió, es va celebrar a Igualada amb motiu de la "Diada de l'Agulla" organitzada per les modistes igualadines.

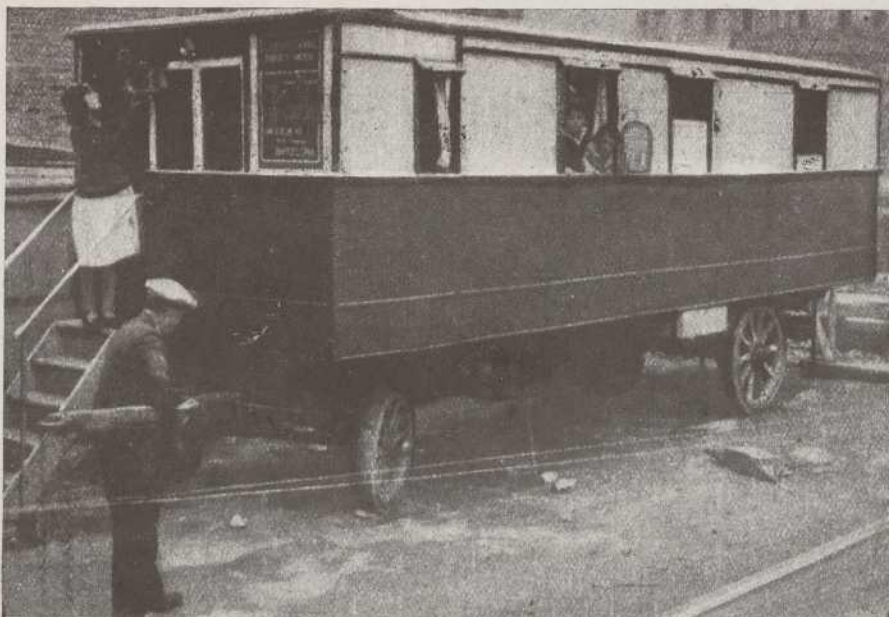
Com a reina de la festa hom va elegir la senyoreta Teresa Solsona, i un nucli d'altres belles jovenetes per que li fessin l'acompanyament d'honor.

Veritablement, tant la reina com les seves acompanyantes es mereixien amb justícia la designació de què van ésser objecte.

□ □ □

Mentre ací a Buenos Aires passàvem aquests dies de calor empalagosa, els diaris, com per aconsolar-nos, ens anaven portant telegrams referents al rigurosíssim hivern europeu. Per això hom no pot menys de sentir com una mena d'esgarriança de fred en veure el coratge dels nadadors, homes i dones, que es varen atrevir a prendre part, amb un temps tant cru, en el concurs de natació celebrat en el port de Barcelona per optar a la Copa de Nadal.

La victòria de la senyoreta Carme Soriano en la prova femenina dels 200 metres, ens demostra que la dona catalana se sap posar al dia i seguir perfectament el ritme

El català Joan Salas Oliva i la seva família, preparant el carro per donar la volta al món.

Miquel Surriol Vidal, carter de Sant Quintí de Mediona, a qui s'ha concedit el premi de 5.000 ptes. pels seus ininterromputs 60 anys de servei.

Invitats i autoritats que varen acudir a la col·locació de la primera pedra del "Casal del Metge" que es bastirà a la Via Laietana

de les manifestacions esportives, sobretot d'aquestes que, com la natació, tant beneficoses són per a la salut.

□ □ □

Hom ha discutit moltes vegades si els catalans som o no som rodamons. Que són molts els nostres compatriotes que senten el desig d'aventura. n'hi ha una petita motxra amb el cas d'aquest Joan Salas Oliva qui, junt amb la seva família, es prepara per donar la volta al món amb una carrossa que els servirà de mitjà de locomoció i de estatge a l'hora.

□ □ □

Si la perseverància i la fidelitat en el compliment d'un deure públic mereix un premi, el de cinc mil pessetes concedit al vell carter de Sant Quintí de Mediona, Miquel Surriol Vidal, pels seus seixanta anys de treball continuat, es pot dir que es concedit amb una oportunitat plenament justificada.

I l'homenatge retut pels seus conveïns, amb aquest motiu, ens mostra pla bé els afectes que el beneficiat havia sabut guanyar-se en el transcurs de la seva llarga vida de treball.

L'aspecte urbà de Barcelona continua millorant de dia en dia amb la nova edificació de locals públics i d'entitats més o menys representatives. Un dels que darremament s'ha començat a bastir a la moderna Via Laietana, el Casal del Metge, contribuirà a embellir encara més aquesta via pública barcelonina, mig desconeguda de molts catalans que resideixen a l'estranger.

En els darrers esdeveniments ocorreguts a la comarca del Bergadà, prou coneguts pels telegrames de la premsa, hi varen haver excessos de tota mena amb l'intent de pertorbar la tranquil·litat d'aquella, en general, pacífica contrada; però l'arribada de les forces de l'exèrcit va ésser prou per tornar les coses al seu lloc.

Hom ha pogut comprovar que la majoria dels agitadors no són catalans, sinó vinguts d'altres terres, ço que explica que no mirassin prim en promoure desordres.

□ □ □

El premi Creixells d'enguany ha estat atorgat a la novel·la *L'Hereu*, de l'excel·lent escriptor Prudenci Bertrana.

Amb aquest motiu, i entre altres homenatges, un grup d'intel·lectuals de les terres empordaneses va voler demostrar al notable escriptor l'estima en què se'l té i varen organitzar una excursió a la pintoresca urbanització de S'Agaró, i allí, en el modern hostal de la Gavina, nom d'un regust ben català, li fou ofert un àpat en el que va regnar la major cordialitat i alegria.

El guanyador del "Premi Creixells" d'enguany, novel·lista Prudenci Bertrana, voltat d'intel·lectuals i amics de les terres empordaneses, que el varen homenatjar amb una excursió i àpat a S'Agaró.

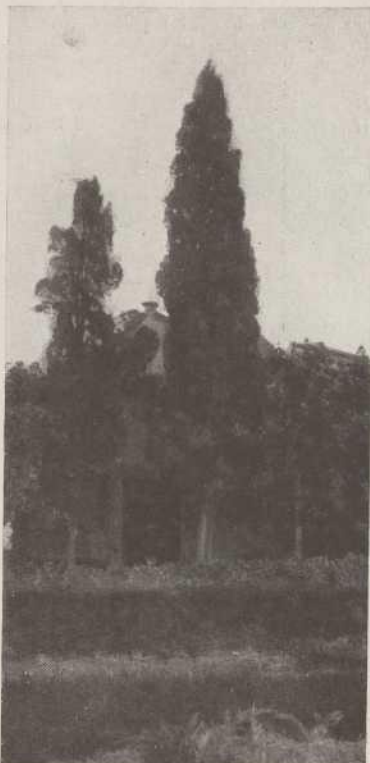
En el kilòmetre 11 de la carretera de Sùria la tropa troba la primera colla de revolucionaris que fugien cap a la muntanya. També les forces de l'exèrcit varen haver de treure la bandera vermella dels balcons de la casa de la vila de Cardona, posada allí pels insurreccionats.

HOSPITALET

HOSPITALET, ja en època primitiva va tenir gran preponderància; però la població es dividí en dues parts: l'una prop de l'església primitiva i l'altra junt a l'hospital, veient-se en el cens que presentà a les Corts reunides a Cervera l'any 1350, la divisió que dicm, puix s'anomenen l'una amb el nom de Santa Eulàlia de Provençana, i l'altra amb el de "Bandada de l'Hospital de Provençana".

Així anà denominant-se des dels seus primers temps, però en el segle XVI i finals del XV en alguns documents ja es perd el nom de Provençana, citant en el seu lloc el d'Hospitalet, fruit d'alguns privilegis, entre ells el concedit en 26 d'octubre de 1417, en el que es concedia a l'Hospital el dret de mendicar en el seu nom per la població, i sens dubte entre les persones transeunts i acabalades, vivint aquell benèfic establiment en molt esllanguida posició, i una prova d'això és el nom d'Hospitalet, el que ens indueix a suposar que es tractaria d'una institució molt pobre, i si tenia alguna rel era per tractar-se d'una obra altament caritativa.

Feta aquesta indicació, direm que ens l'ha inspirada el fet que en 29 d'octubre de 1444 el rei envià un plec al Consell de Cent recomanant que fos ben rebut fra Joan Bonfill, destinat a l'hospital de Santa Càndia de Provençana; però el Consell, encara que es tractés d'una recomanació feta pel rei, contestà que tenia ja en el mencionat hospital un home, junt amb sa muller, per al servei del mateix, amb el fi que, a l'ensems que ell durant el dia mendicava per al sosteniment o alleujament del pressupost, ella curava d'atendre els pobres i caminants que paraven a l'hospital, cosa que ens demostra que no

Ermita de Bellvitge, situada al mig de la marina

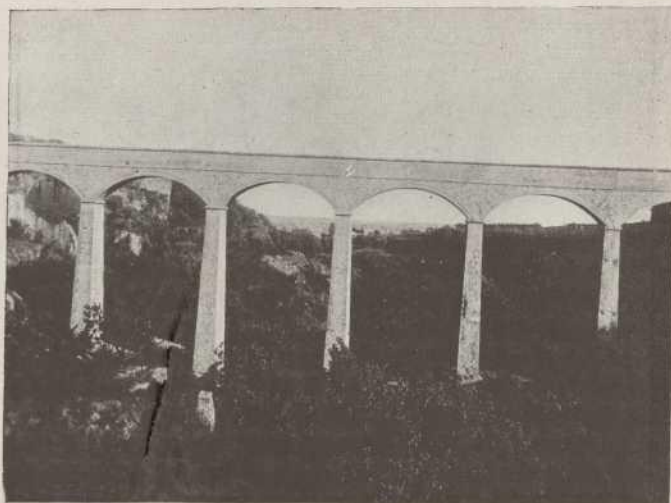
L'església parroquial de la població

es tractava d'un hospital de malalts i convalescents, sinó més bé d'un refugi o hostalatge, sinònim amb els Hospitals-francs que donaren nom a l'actual barri d'Hostafrancs.

En Ramon N. Comas ens diu de l'Hospitalet, que l'any 1482 existia un tribut establert entre el poble i la Ciutat Comtal, que tot article que procedís d'aquí, devia pagar l'impost convingut, i el fet és que el dia 11 de desembre del mateix any, un frare, de catorze anys, entrà dins les muralles una quantitat de carn, però descobert el frau declarà que li havien venut, dient que no devia satisfer cap impost, i davant d'aquesta declaració i la curta edat del frare, el Consell condonà les deu lliures que importava la penyora, però un conseller celós de les lleis del Consell, pagà del

El modern i escaient edifici de la Casa de la Vila palesa clarament l'importàcia de la població

Aqüeducte que porta les aigües de que es proveeix Barcelona, conegut vulgarment per "Els ponts de la Mina"

seu propi peculi la multa, amb el fi que mai no es pogués dir que s'havien trencat les lleis per ells defensades.

Hospitalet fou des d'antic un poble altament agrícola. El dia 11 de setembre de 1524 es promulgà una ordre del Consell de Cent limitant als veïns del poble el nombre de pores que podien posseir en llurs corts.

Les lluites amb el veí poble de Sans foren durant molts anys molt freqüents, puix, com veurem, Hospitalet superava a Sans en ses qualitats. Però la recta intervenció del bisbe Colom decidí en 7 d'abril de 1601 una pau duradora i ben afiançada, continuant l'antiquíssima Provençana el seu camí triomfal, puix en 1623 es concediren a Sans sis sometents, i a l'Hospitalet, quinze a Santa Eulàlia i vint en el límit de la població actual.

Les lluites que posaren en perill a Barcelona, sempre foren exterioritzades en els pobles propers, i en 1640, quan el moviment dels segadors, fou aquest poble saquejat per les tropes del marquès de Vélez, i entre els murs d'una clàssica masia, en 22 de juny de 1713, es reuniren el marquès de Ceva Grimaldi, el comte Kenem-segg, Mr. Tomàs Swanton i Mr. Antoni Wesconde per resoldre el tractat d'Utrecht i acceptar com a rei Felip V, podent-se afirmar que a Hospitalet donà fi la nacionalitat catalana.

SANTA EULÀLIA DE PROVENÇANA

La primitiva capella de Santa Eulàlia de Provençana no és ni remotament ombra de la que donà origen a un poble com és l'actual d'Hospitalet, puix sa consagració no consta fins a data posterior, si bé en 1057 es menciona ja com a parròquia, encara que és opinió generalitzada que fou edificada en 1058 pel bisbe Guislabert, qui donà amb això compliment a la clàusula testamentària atorgada per Ermesinda.

Gran volada prengué en aquell lloc la parròquia, puix en una escriptura del 7 de juliol de 1076 existent en el famós cartulari de Sant Cugat del Vallès es consigna una donació que féu el clergue Guillem, fill de Sendret, a dit cenobi, qui rebé del terme de Santa Eulàlia de Provençana. Dites finques pertanyien als pares de Guillem, els quals les cediren al germà Ramon, donant-les aquest a l'anomenat Berenguer i aquest al donant.

Altra vegada es troba consignada en una escriptura de venda amb altres terrenys, també a Sant Cugat, pel preu de dues lliures de plata, que les donà l'abat del monestir a Joan Gori i a la seva muller Meliana propietaris.

Documents de l'any 1099 diuen que en els murs de l'església s'havien establert unes sagreres que no eren més que el lloc on es depositaven els bocois de vi, no traspasant els límits del terreny consagrat al voltant del temple.

Fins al 29 de gener de 1101 no es troba com a consagrada l'església que ens ocupa, havent efectuat la cerimònia litúrgica Be-

renguer I, donant-li per terme del Castrum Portus (darrera del cementiri de Càn Tunig), d'on sortia un camí que conduïa a la parròquia, travessant aquells plans i acabant per la part de ponent sa jurisdicció fins al terme de Sarrià.

En 22 d'abril de l'any 1117, Guillem Mir i sa muller Sanxa cediren davant l'abat Alaran, de Sant Cugat del Vallès, els drets que tenien a la terra "Galifa" enclavada en el terme de Santa Eulàlia de Provençana.

Novament en el mateix any 1117, el 5 de juliol es féu una nova donació a Sant Cugat, consistent en terres, que en el terme conegut per Banyols a la parròquia de Santa Eulàlia, tenien el matrimoni Arnau Guiribert i Guíslia, qui declaren que en vida el tindran a llur poder, però a la mort quedarà del monestir Octavià.

La importància que anava adquirint, ens ho justifica el document de l'any 1142 que en la venda d'una porció de terreny i en declarar les mides en l'escrit no usaren el "Dextro ligitimo de Barcelona" sinó el "Dextrum de Provinciania", el que significa que sinó havien encara arribat a una gran preponderància, l'esperit era de grandesa, refusant les mides de la ciutat, per entronitzar les pròpies.

Transcorregueren alguns segles i sa importància anà en augment de manera tan considerable, que en 1350 era més important que Sans.

En el segle xv s'accentuà més el domini de la ciutat damunt d'aquest suburbi, essent molts i molt suntuosos els edificis que s'hi havien construït, el record dels quals persisteix encara en alguns d'ells que, restaurats, tenen per base l'edifici antic, essent de mencionar amb especial detenció un fragment que representa el cap de Medusa, existent en el museu de Santa Àgata, en la plaça del Rei, el record del qual ens dona la sensació d'ésser un reste de palau senyorial allí existent.

Cada dia més extensa la població, trobem que en 1460 es parlava d'aixecar un nou temple, puix el que ens ocupa estava molt allunyat de la població, però no es portà a cap dita construcció fins al segle xvi.

Perdè el valor de parròquia en 1492, que fou en aquesta data traslladada a la de Santa Eulàlia d'Hospitalet, parròquia actual, però per part de la gent es pretén que tenien en gran predilecció l'antiga església, i en 12 de novembre de 1496, es convingué a fer un nou campanar, que no en tenia la primera obra.

Vàries foren les restauracions que procediren durant alguns anys, essent en 1840 tret el retaule del presbiteri; demostrant sa decadència tan visible durant el segle XIX, que es diu que en visitar-la en 1845 la reina Cristina no hi havia ni capellà ni custodi, tenint de fer els honors a aquesta senyora, una pagesa d'una masia propera, essent tant l'estat ruïnós de l'obra, que la reina donà 18 duros per a procedir a la

restauració, que portà a cap el bisbe Urquinaona, no figurant ja com a parròquia, segons un document del dia 18 de maig de 1868, que limita ses facultats com a capella pública i dependent de Santa Maria de Sans.

El 12 de desembre de 1879 es declarà tenència de Santa Eulàlia, essent sa jurisdicció des del canal de la Infanta a Càn Pebrot; des de la carretera Vella fins al Prat; del Prat a la riera Blanca, i des de la via del ferrocarril al torrent Gornal.

Arqueològicament, fora de la porta, no presenta cap detall digne d'atenció, puix les moltes vicissituds que ha sofert han anat desfigurant el seu caràcter romànic, podent-se avui dir que si un valor se li reconeix, és mercès als documents que en parlen, que declaren definidament sa antiqüetat, puix a jutjar per les restes de sa fàbrica ben poca cosa es podria aclarir.

ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'HOSPITALET

L'actual església parroquial es troba projectada l'any 1460, però no construïda encara, puix en 12 d'abril de 1461 féu parada a Hospitalet el príncep de Viana, abans de fer la seva entrada triomfal a Barcelona, després del captiveri que li imposà el seu pare a Lleida. No s'ha trobat cap dada que digui que vagi visitar l'església, puix l'opinió fins avui més acceptada és que en el segle xvi fou edificada, amb motiu d'haver adquirit l'hospital de la Santa Creu una relíquia de Santa Càndia, que era la patrona de l'hospital i això es creu que fou la causa de al seva creació.

En l'any 1492, es desposseí a l'església de Santa Eulàlia de Provençana del dret de parròquia, que fou concedit al nou temple, arribant que l'any 1506 les campanes del cloquer de Provençana foren col·locades en el de la nova obra.

La façana del temple, obra del segle xvii, és, sense ésser de mèrit, una obra notable d'estil greco-romà, formant-la unes columnes que sostenen un coronament, en el que figuren unes imatges ben treballades, amb detalls molt perfectes, atribuïts de la passió de Jesucrist, com són els daus, els claus, el martell i les tenalles, i en les bases que sostenen les columnes hi ha la creu de Santa Eulàlia.

Entre els anys 1860 y 1865, fou enderrocat un arc, que junt a la façana del temple i travessant la placeta, comunicava amb la casa rectoral, i junt a l'església hi havia el clàssic cementiri, les lloses sepulcrales del qual, alguns anys enrera serviren per empedrar la placeta. Avui no es troba res d'això, degut a haver estat tapat per un asfaltat. Ha desaparegut també una macabra quarteta gravada a la porta del cementiri, que deia:

Puig a quant lo món alaba
Dona fi la sepultura,
No vullis res, que no dura;
Ni temis mal, que s'acaba.

L. CASAS BALLETBÓ.

MONTSERRAT VIST PELS PINTORS CATALANS

(De la pàg. 11)

cia numèrica d'aquests, les obres premiadesseren més nombroses que els premis fixats.

I encara per aquesta mateixa raó de limitació, obres de qualitat resten sense esment, car hi ha un instant que els que componen un jurat es veuen en la precisió d'escollir, la qual cosa, encara que a vegades es fa amb aplom i entusiasme, altres es fa amb menys decisió i aproximadament.

És una tasca una mica difícil la de fer de jurat. Difícil i no gaire agradosa, sobretot per a les persones independents i sensibles, com les que componien el darrer jurat de pintura, dibuix i gravat.

Tots els components del jurat de "Montserrat vist pels pintors catalans" sentírem la tortura d'haver de sotmetre obres d'hommes a la fixesa d'un veredict i a la jerarquia d'uns premis que saltaven, sense mutació, des de les altures d'una xifra considerable a xifres, per compensació, poc importants. Aquest ràpid esgraonat a què ens obligava la fixació del veredict, era ja una injustícia prèvia a què ens havíem de sotmetre, car, en la majoria d'obres premiades, el salt jeràrquic, quant a qualitat, no es presentava, ni molt menys, amb la mateixa empenta.

Però, sigui com sigui, el nostre veredict, amb tot i la flexibilitat resultant, és un veredict que assenyala una orientació. Una orientació que és la següent: que tot i fer per endavant un acatament respectuós a les jerarquies ben guanyades, assenyala que el món de les arts no pot ésser tancat als joves; que els concursos, si serveixen per alguna cosa, és per a fer nàixer esperances als que per la seva edat no han assolit encara l'estima general dels contemporanis, amb tot i que les obres en són ben mereixedores.

Aquest concurs ha servit, sobretot, per a eixamplar el crèdit a homes que són nous fora de l'èlite, que, com Domingo, Sisquella, Daura, Serra, Pruna, Bosch-Roger, Vila-Arrufat i Enric C. Ricart, han estat ben assenyats en el veredict.

És clar que jo no puc fer de jutge dels actes d'un jurat del qual he format part, però sí que puc dir al menys, que el veredict em sembla bé fins quan els premiats han estat artistes als quals he hagut d'oposar noms més en consonància amb la mova estètica.

Rafael BENET.

VEREDICTE DEL JURAT

Reunit el Jurat d'admissió i qualificador del concurs "Montserrat vist pels pintors catalans", integrat pels senyors Dom. Pere Celestí Gusi, O. B. S., conservador de la Pinacoteca del Monestir, president, i Joaquim Folch i Torres, director dels Museus de Barcelona; Manuel Trens, prevere, conservador del Museu Diocesà; els crítics

d'art Rafael Benet, Carles Capdevila, Màrius Gifreda i Josep Maria Junoy, i Cèsar Martinell, secretari; després de classificades les obres que a judici seu podien ésser admeses a concurs, fou emès el següent veredict:

Premis de Pintura

Premi Madona Bruna, ofert pel Monestir a la millor pintura de paisatge montserratí, 10.000 pessetes.

Primera votació: Obtingué dos vots l'obra núm. 238, d'Iu Pasqual; dos vots l'obra núm. 196, de Joan Serra, i dos vots l'obra núm. 110, de Pere Daura. Va fer constar la seva abstenció en aquest premi Josep Maria Junoy, i es trobava absent en aquesta votació Cèsar Martinell.

Segona votació: Obtingué quatre vots l'obra d'Iu Pasqual i tres la de Joan Serra. Fou adjudicat a l'obra de Pasqual.

Premi Abat Oliva, ofert per Francesc Cambó a la millor pintura del Montserrat històric, 10.000 pessetes. — Fou adjudicat per unanimitat a l'obra núm. 243, de Francesc Domingo.

Premi Montserrat Patxot i Rabell, ofert per Rafael Patrot a la millor pintura del Montserrat legendari. 10.000 pessetes. — Fou adjudicat per unanimitat a l'obra número 197, d'Alfred Sisquella.

Premi Ciutat Comtal, ofert per l'Ajuntament de Barcelona. 5.000 pessetes. — Obtingué set vots l'obra núm. 196, de Joan Serra, i un vot la núm. 305, de Vila Arrufat. Fou adjudicat a l'obra de J. Serra.

Premi Santa Cecília, ofert pel restaurador de la Capella Romànica. 4.000 pessetes. — Obtingué quatre vots l'obra núm. 110, de Pere Daura; tres vots l'obra número 203, de Pere Pruna, i un vot l'obra núm. 281, de Ramon de Campmany. Fou adjudicat a l'obra de Pere Daura.

Premi Vall Mal, ofert per la Companyia de l'Aeri de Montserrat. 2.500 pessetes. — Fou adjudicat per unanimitat a l'obra número 203, de Pere Pruna.

Premi Llobregat, ofert per un devot del Monestir. 1.500 pessetes. — Obtingué quatre vots l'obra núm. 286, d'Emili Bosch Roger; dos vots l'obra núm. 255, de Ferran Callicó; un vot l'obra núm. 281, de Ramon de Capmany, i un vot la núm. 211, de Pere Creixams. Fou adjudicat a l'obra d'E. Bosch Roger.

Premi Escolania de Montserrat, ofert per J. M. Creixell. 1.000 pessetes. — Obtingué cinc vots l'obra núm. 281, de Ramon de Capmany; dos vots l'obra núm. 68, de Grau Sala, i un vot la núm. 279, de Vidal Gomà. Fou adjudicat a l'obra de R. de Capmany.

Premi Marquesa de Tamarit, ofert pel senyor marquès de Tamarit. 1.000 pessetes. — Obtingué cinc vots l'obra núm. 255, de Ferran Callicó; dos vots l'obra núm. 305, de Vila Arrufat, i un l'obra núm. 290, de Jo-

sep Gausachs. Fou adjudicat a l'obra de Ferran Callicó.

Premi Parsifal, ofert per l'Aeri de Montserrat a Sant Jeroni. 1.000 pessetes. — Obtingué quatre vots l'obra núm. 215, de Carmel Devalillo, i quatre vots l'obra número 61, de Grau Sala. Fou adjudicat a l'obra de Carmel Devalillo pel vot de qualitat del president.

Premi Sant Jordi, ofert per un devot. 500 pessetes. — Fou adjudicat per unanimitat a l'obra núm. 68, de Grau Sala.

Premis de Dibuixos y Gravats

Premi Sant Jordi, ofert per la Diputació de Barcelona. 2.500 pessetes. — Fou adjudicat per unanimitat a la col·lecció núms. 171-178, presentada per Vila Arrufat.

Premi Pedralbes, ofert pel comte de Güell. 1.500 pessetes. — Obtingué set vots la col·lecció de boixos núms. 82-87, d'Enric C. Ricart, i un vot la col·lecció d'aigua-forts de M. Freser. Fou adjudicat a C. Ricart.

Premi Cavall Bernat, ofert per un devot. 500 pessetes. — Obtingué set vots la col·lecció de dibuixos colorits núms. 108-112, d'Evarist Mora, i un vot la de gravats núms. 121-126, de Montserrat Casanova. Fou adjudicat a la col·lecció d'Evarist Mora.

Premi Degotalls, ofert per un devot. 500 pessetes. — Obtingué set vots la col·lecció de boixos núms. 121-126, de Montserrat Casanova, i un vot la col·lecció de dibuixos núms. 93-100, de Pere Prat i Ubach. Fou adjudicat a la col·lecció de M. Casanova.

Els pintors premiats

Iu Pasqual. — Paisatgista que ha portat a l'escola olotina la forta intensitat de les terres de Montroig. El seu nom és ben conegut tant de l'èlite com del gros públic; per llargs anys de lluita, el seu nom s'ha fet sentir per tota la terra catalana.

Francesc Domingo. — Temperament d'una força i intensitat profunda i complexa, penetra la realitat amb una pietat estranya. Home de fortes inquietuds deixa darrera seu una obra d'una varietat estilística notable. Ha primat i dibuixat tota mena de temes; estima, sobretot, de sotmetre la realitat a ritmes senzills i expressius. Domingo és un observador entre brutal i piadós de les multituds dels suburbis. El seu nom és conegut a París, on ha viscut llarg temps, exhibint en els salons de Tardor, dels Independents i de les Tulleries.

Alfred Sisquella. — Pintor d'un domini tècnic formidable, del qual es serveix per a dir amb puresa plasticista la seva realitat no pas exempta de poesia. El seu nom és ben conegut dels nostres *amateurs*. Fou premiat en el concurs Plandiura.

Joan Serra. — Penetrador de les qualitats pictòriques, arriba a les coses amb un cert dramaticisme. Nom ben valorat pel nostre col·leccionisme. Pintor de figura, paisatge i natures mortes.

Pere Daura. — Esperit inquiet i artista documentat. Fins a la data s'havia fet re-

marcar pels seus dibuixos d'una forta simplicitat. Pintor de tots els temes. Viu a París, on ha concorregut a alguns dels grans salons.

Pere Pruna. — Nom d'envergadura universal, artista d'una gràcia exquisida. Pintor de composicions i natures mortes. Viu a París. Fou premiat amb un dels grans premis del concurs Carnegie. Havia col·laborat amb els seus escenaris als cèlebres Ballets Russos.

E. Bosch Roger. — El nostre *fauve* per excel·lència. Pintura trepidant la seva, però ben establerta. Assumptes diversos, especialment temes urbans. En el darrer concurs "Barcelona vista pels seus artistes", obtingué el premi Cambó (10.000 pessetes).

Ramon de Capmany. — Esperit cultivat, partint de Cézanne busca la seva fórmula que el condueix vers la claredat dels clàssics. Pintor de tots els temes. Fou premiat en el concurs Plandiura i en el concurs "Barcelona vista pels seus artistes".

Ferran Callico. — Artista amb un bon impuls pictòric. Dibuxant i retratista considerable.

Carmel Devalillo. — Artista de qualitats

pictòriques. Pintor de paisatge i de composicions. Ha estat premiat en diversos concursos.

Grau Sala. — Nou *fauve* amb empena inicial, bon arabesc i colorista excel·lent. Només té vint anys i per tant és home d'història artística tot just iniciada.

Els dibuixants i gravadors premiats

Vila Arrufat. — Pintor i gravador de gran cultura, seguidor amb personalitat, quant a la seva pintura religiosa, de les tendències de la pintura catòlica francesa, capitanejada per Maurice Denis. Temes diversos, tendència a l'art monumental i decoratiu.

Enric C. Ricart. — Pintor i xilògraf excel·lent. Continuador de la tradició del boix popular, però amb un picant molt del dia. Pinta i grava tota mena de temes.

Evarist Mora. — Dibuxant excel·lent que partint d'André Lhete torna sense cap mena de propòsit arqueologista a l'estampa d'Epinal.

Montserrat Casanova. — Cultivadora d'un cert expressionisme o millor encara d'un realisme màgic. Joveníssima, tot just ha iniciat la seva història artística.

DE LA NOSTRA COLLECTIVITAT

GERMANDAT DE MONTSERRAT

Aquesta germandat (que porta impròpiament el nom castellà de Montepío), una de les més antigues entre les agrupacions mutuals a l'Argentina, el dia primer de gener prop-passat celebrà el 75 aniversari de la seva fundació.

En tal dia de l'any 1857 — com aquell qui diu quan tot just el país, sortit de la tirania de Rosas es començava a reorganitzar — un nucli de residents catalans units en el teatre del Porvenir resolgueren constituir una societat de socorsos mutuals i a tal propòsit es nomenà una comissió interina per tal de portar a cap el projecte.

Resultat dels treballs d'aquesta comissió fou la constitució definitiva del Montepío de Montserrat, la primera comissió directiva del qual quedà formada d'aquesta manera:

President, Gil Gelpí; vice-president, Josep Puig i Clavera; tresorer, Pau Ramon; secretari, Domènec Beltran; vocals: Pere Ramon, Miquel Puiggari, Ildefons Medina, Isidre Rivat, Francesc Carulla, Jaume Romagosa, Pere Turdera i Ramon Traval; suplents, Manuel Maños i Josep Pasqués.

Gràcies a la lloable tasca d'aquests benemèrits patricis, que saberen encarrilar la marxa de la societat per bons viarany en els seus principis — sempre els més difícils — venent totes les dificultats que es presentaven, i secundats per les altres comissions directives, que sempre han vetllat pel seu prestigi i pel seu bon desenvolupament, avui el Montepío de Montserrat gaudix d'una confiança absoluta entre els ca-

talans de Buenos Aires y compta amb una sòlida posició econòmica que fa elevar el seu capital a la respectable suma de 260.722 pessos, incloent-hi el magnífic panteó del cementiri de l'Oest, evaluat en 77.180 pessos.

Aquesta societat compta actualment amb 1.602 socis, dels quals 1.097 són homes i 505 dones.

Per atendre els seus afiliats el Montepío compta amb 72 metges distribuïts en el radi de la capital i que el soci pot elegir d'acord a les seves preferències, i posseeix també un servei de medicina servit per 46 farmàcies.

El soci, en cas de necessitat, té dret a ésser internat a l'hospital Espanyol i al sanatori Lavalle, corrent per compte de la institució les despeses durant noranta dies.

Demés, el soci que queda invàlid rep una pensió mensual de 60 pessos fins al seu traspàs.

Tots aquests avantatges s'obtenen per la mòdica quota mensual de 2 pessos.

L'actual comissió directiva, festejant tant faust esdeveniment, acordà celebrar una sèrie d'actes commemoratius, entre els quals sobressortí el banquet que tingué lloc el dia 2 de gener en el Centre Català, al final del qual varis començals feren ús de la paraula propiciant l'engrandiment de l'entitat i enaltint els avantatges que ofereix.

El dia 16, al Centre Català s'efectuà una vetllada en la qual el quadre d'aficionats de la casa posà en escena la *zarzuela* "La del Soto del Parral", i estrenà l'impressió lírico-dramàtica en un acte "La taverna d'en Mallol", en la representació de les

quals els que hi prengueren part es desenvoluparen correctament.

L'acte es veié concorregut per una gentada extraordinària, acabant amb un lluit ball.

I com a digne final d'aquestes bodes de diamant, la Directiva del Montepío ha acordat fer una conscripció de socis durant els mesos de gener i febrer i a tal fi ha suspès per aquesta temporada la quota d'ingrés.

□ □ □

És curiós de constatar com la constitució d'aquesta Germandat, constituïda per catalans de bona jeia, amb fins purament mutuals i benèfics, va despertar recels i suspicàcies entre els espanyols residents ací. Fins va haver-se de defensar de la terrible y espantosa acusació de *separatista*, com consta en el seu copiadore de cartes, en una circular copiada en una de les primeres pàgines.

¡¡¡Separatista ja l'any 1857!!! Fa riure. En canvi, el seu nom castellà li va fer perdre la quantiosa participació que li pertocava de la deixa de Romagosa Rabell a les societats espanyoles de Buenos Aires. Els encarregats de la distribució de la important suma, varen interpretar literalment el mot *Montepío*, que segons el Diccionari de l'Acadèmia Espanyola és un "*establecimiento público que hace préstamos a módico interés sobre ropas y alhajas*", i van excloure'l de les Societats de Beneficència. I no va haver-hi manera de desfer el malentès.

Heus ací com la deixa d'un català, distribuïda per un altre bon català, encara que resident a Londres, va beneficiar a les societats espanyoles d'ací, llevat, justament, la catalana, que era potser la que hi tenia més dret.

CENTRE CATALA

L'aplec organitzat pel quadro escènic d'aquesta entitat al Prado Español de Moron el diumenge 31 de gener últim, va veure's molt animat.

La majoria dels actes anunciats s'acompliren al matí, a la tarda i al vespre, puix la festa es perllongà fins ben entrada la nit, amb gran satisfacció de la concurrència, que n'eixí ben satisfeta.

—Els festeigs de Carnaval celebrats en aquesta societat, han transcorregut bastant animats, dintre del decandiment que aquest any ha planat sobre Carnestoltes.

Els balls es vegeren bastant concorreguts, sobressortint el dedicat a la mainada el dimars de Carnaval a la tarde.

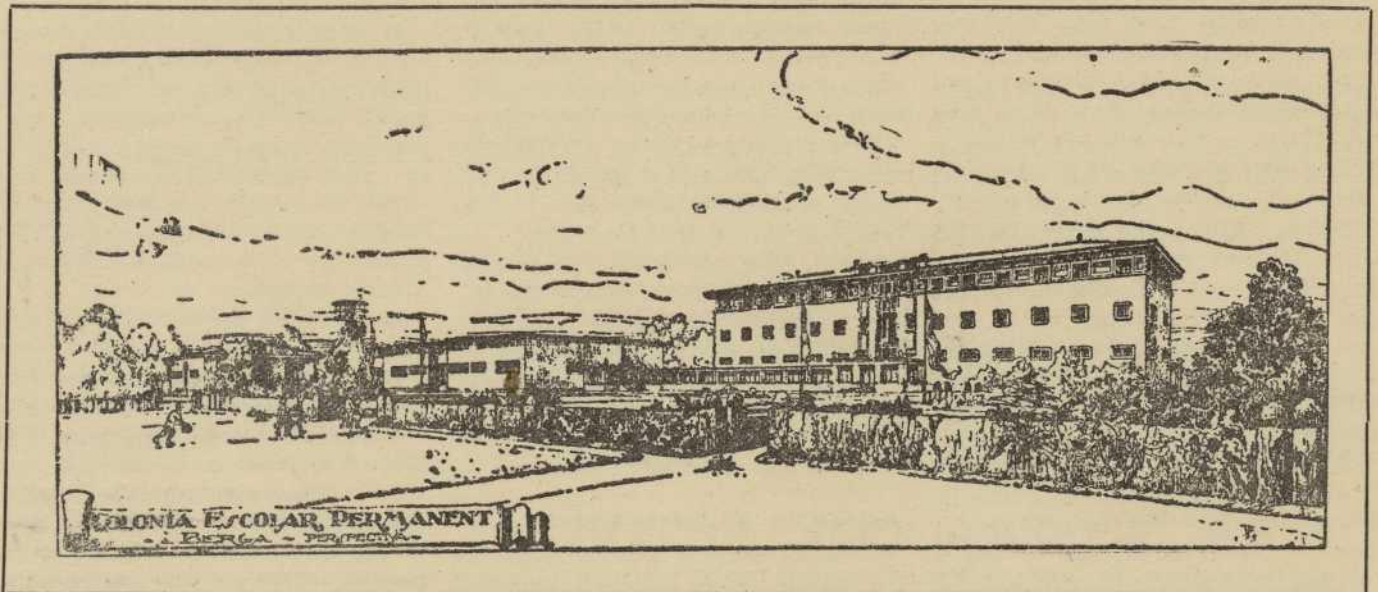
Subscriuiu-vos a

"CATALUNYA"

Aporteu-nos altres
subscriptors.

L'OBRA DE LA COMISSIÓ DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

UNA COLONIA PERMANENT PER A INFANTS, A BERGA

Aspecte que oferirà la Colònia Permanent de Muntanya de Berga, que Barcelona basteix als terrenys cedits per l'Ajuntament d'aquella població, emplaçant-hi el pavelló de Suècia de l'Exposició Internacional, que li fou atorgat per a aquest fi i edificar-hi les construccions complementàries adients. Serà capaç per albergar 300 infants.

PERSISTENTMENT, sense fressa, però amb aquella voluntat per a fer les coses que són indispensables per damunt de tots els obstacles, la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona va realitzant la seva tasca.

En les conferències que alguns dels components de dita Comissió han donat en diverses tribunes públiques de la ciutat (el seu president, Pere Comes, i els regidors Ventalló i Armengol), ha estat posada de manifest l'obra que la Comissió de Cultura realitzava i la que pensava realitzar.

Una d'aquestes tasques immediatament a fer, és la creació d'una colònia permanent per a infants a Berga.

A la carretera de Solsona a Ribes, tocant a la vila de Berga i enfront mateix del Parc Municipal d'aquesta població, en uns terrenys comunals que el seu Ajuntament oferí al de Barcelona responant a la crida feta per aquest demanant ofertes de terrenys que reunissin apropiades condicions per a establir-hi una colònia permanent de muntanya a base del Pavelló de Suècia que figurà a l'Exposició Internacional de 1929, cedit a l'Ajuntament per a aquest fi, es va a procedir de seguida a l'establiment d'aquesta colònia permanent que per la seva situació esplèndida, a set-cents metres d'altura en un clima sec i saludable, està destinada a donar un eficaç rendiment, en-

robustint l'organisme dels infants de la ciutat que hi vagin a fer vida higiènica a ple aire.

Per la perspectiva que publiquem en aquestes planes, pot veure's la importància d'aquesta institució. En ella seran acollits tres-cents infants seleccionats pel servei mèdic de la Comissió de Cultura, als quals sigui indicat el règim climàtic d'altitud d'aquella contrada.

La vida de la institució girarà especialment a l'entorn del millorament físic de l'infant i la seva activitat serà especialment aquella que pugui desplegar-se a ple aire, de manera que la part edificada sigui sols el soplug per als dies de mal temps o l'alberg indispensable per a les hores de menjar i dormir.

La institució constarà principalment del Pavelló de Suècia i d'un gran edifici destinat a la vida vegetativa dels infants. Al Pavelló de Suècia s'installaran les aules on els petits faran la part de la seva formació cultural que no pugui ésser feta a ple aire, i on podran romandre els dies de pluja. A la part central del Pavelló hi haurà una sala esplèndida per a conjunts, sessions de música, de cinema, etc.

L'edifici que es construirà, de planta, contindrà els dormitoris, espaiosos i assolats; els menjadors, amplis i oberts als jardins de la colònia; els serveis de dut-

xes d'higiene, les cuines, guarda-robes, etc., necessaris per a tenir ben atesos els escolars.

Comunicant els dos edificis hi haurà un porxo cobert perquè pugui passar-se de l'un a l'altre sense sortir a l'exterior.

Hi haurà, també, un pavelló isolat per a infermeria i dispensari.

Ultra els edificis, la colònia tindrà una gran extensió de terreny destinada a camps d'experimentació on faran pràctiques agrícoles, camps de joc on s'exercitaran en la gimnàstica, el joc i l'esport, i redossos on els dies de bon temps desenrotllaran tota la llur activitat.

Els infants que concorreran a aquesta colònia, seran vigilats constantment pels metges, per determinar el curs del seu millorament, puix que sols hi romandran el temps necessari per al seu guariment. Així, uns alumnes hi estaran més temps que uns altres, i els que deixin la institució per haver gaudit plenament dels seus beneficis cediran el seu lloc a uns altres infants que també en tinguin fretura.

El projecte d'aquestes construccions, és obra de l'arquitecte escolar de l'Ajuntament de Barcelona, senyor Josep Goday.

Heus ací una bella obra que, de portar-se a cap, honorarà a l'actual Ajuntament de Barcelona i servirà d'espill als altres que el substitueixin.

EL GRAN TEATRE DEL LICEU DE BARCELONA

(De la pág. 21)

d'elles estampades amb els primitius gravats al boix miraculosament conservats — per a delícia suma de les Arts del Llibre! — en els recons d'estamperies tradicionals que han passat d'avis a nets durant segles. Llibre de prodigi aquest del Rosari de Catalunya, que prodigis ofereix per igual al col·leccionista i al devot, al bibliòfil i al professional de la decoració, aquest llibre curull d'inspiracions, d'anècdotes i curiositats.

Però heus ací que advé el *Llibro del Liceo* com una superació d'aquell altre de la pietat popular, del folklore religiós, i novament l'exemplar didacticisme d'Oliva de Vilanova reitera el seu credo de pudor editorial en front de la mercantilització de les grans tirades contemporànies d'obres fetes sense cura ni decorum per a entollar les llibreries i embrutar les imaginacions...

□ □ □

El text bé mereixia, per altra part, aquesta noble dedicació estètica.

Si Oliva de Vilanova és una alta autoritat en l'art editorial, autoritat alta és igualment Marc Jesús Bertran en l'art del teatre.

Quant al teatre es refereix, tot té en ell un exegeta cultíssim, un investigador infatigable, un col·leccionista fervorós.

Cert que en la seva producció hi ha llibres d'un positiu valor literari que revelen altres caires del talent de Bertran: la novel·la romàntica, la novel·la satírica, la novel·la de fort i agre realisme. Però són en certa manera, lleures, ocis de la dedicació absoluta. Petits pecats d'infidelitat a l'amor culminant i pregon de la seva vida no danyen, al contrari; el valoritzen per tal com demostren que la dedicació no era pas només egoista sentiment de refugi, sinó sacrifici també i voluntari holocaust de qualitats per a un altre gènere de treballs literaris.

Des del petit món pintorese, apassionat i trepidant dels bastidors a la calma afaible, somnolent i enyorívola del Museu. Conforme la paràbola vital traçava en l'artista la seva curva inevitable, anava també inclinant-lo a la dolça calma dels records, a la tasca melangiosa de renovar enyorances com en els dies del segle dels nostres pares era goig invernal remoure entre les brases cobertes de cendra de l'escalfapanxes per tal que el fulgor càlid que s'anava extingint festegés de nou les pupilles i acariciés el pit, arca del cor.

I haurà estat així, en una tarda somnolenta, mentre solitud i silenci estenen parany a la malenconia dels misàntrops o agiten el terbolí de les enyorances, en l'ànima dels somniadors, quan Marc Jesús Bertran sentí vagar al voltant seu els fantasmes dels dies fugits. Prop d'ell retrats, llibres, manuscrits, figurins, estampes, trajes, esbossos de decoracions. Dintre d'ell, en

la seva memòria, rostres, paraules i músiques remotes.

Aleshores el sortilegi del pretèrit, el bon amic del teatre i dels còmics, el crític i escoliasta de moltes temporades, comença a escriure les memòries del Liceu amb la devoció íntima que es sent per les confidències de la nostra pròpia vida a l'hora agre-dolça de contemplar-la des del cim del turó abans de davallar per la banda oposada.

D'aquesta manera l'obra, conforme un avança en els seus capítols, cobra palpita-ció multitudinària, colorit i passió de cosa que reneix, harmonia sonora de música que mans hàbils arrenquen a la fusta, la corda i el metall sàviament concertats.

No és narració amb fredor estadística, amb gris incluserisme estilista o amb la facilitat vulgar del reportatge que està aixavacant i envilint ara la premsa espanyola. L'historiador es recorda — entre altres coses — que va ésser novel·lista i dramaturg i per ço el llibre adquireix interès d'aventura imaginària i plasticitat d'assumptes dialogat per a un gran escenari.

Es la narració viva, palpitant, de prop d'un segle de vida barcelonina i els seus extensos ecos en la vida espanyola; però és també com una representació de gala en el mateix teatre on s'hagués volgut sintetitzar les successives etapes del període 1837-1930.

A la manera de quadres i mutacions d'una revista, els capítols de l'obra fan desfilars als nostres ulls les primeres representacions de *Norma* i de *Zampao Sia, la esposa de Manus*.

La inauguració solemne del Gran Teatre de la Societat del Liceu la nit del 4 d'abril de 1847 amb la representació del *Don Fernando de Antequera* (de Ventura de la Vega), per Carles Latorre i Bárbara Lamadrid, seguida del ballable *La Rondeña* per dotze parelles que dirigia el mestre Joan Camprobi, després d'haver-se fet córrer el vel que ocultava el *palco* regi "entre l'harmonió estrèpit de la Marxa Reial executada per cent professors i aparèixer en ell el bust de donya Isabel II descansant sobre un pedestal en què hi havien agrupades tres noies representant les Gràcies".

La proclamació de la República Federal en el Saló del Liceu en setembre de 1868 i l'arrencament d'aquest mateix bust d'Isabel II de la *hornacina* on era en la part alta de l'escala d'honor i després d'arrosegant-lo les turbes llençat al mar, d'on les piadoses mans de Rossend Noves i Soler i Rovirosa el van treure, podent, gràcies a això, ésser conservat avui en el Museu Municipal de la Ciutat.

Les primeres comèdies de màgia com *La redoma encantada* i les primeres pantomimes líriques. La coronació de Víctor Balaguer en plena adolescència, qui havia d'u-

sar algun temps el títol de *Poeta del Liceu* com va usar el de *Poeta de la Verge*. La bomba de l'anarquista Salvador en 1893...

Els balls de màscares; des d'aquells que els llapis de Planes i de Pellicer, els pinzells de Battistuzzi i les pàgines d'*El Aguinardo* i *El Pájaro Verde* ens han transmès fins a l'organitzat pel Reial Círcol Artístic l'any 1929 en el qual es va parodiar sobre l'escenari el Poble Espanyol de l'Exposició Internacional.

Aquells balls de màscares que encara recorden malenconiosament alguns dels retratats per En Ramon Cases en un dels més bells quadres i on—fa més de trenta anys—ja apareixia vella la Pauleta.

La urent fúria de les flames en la nit abrilenca i l'espant tràgic de la nit invernal en què durant el primer entreacte de *Guglielmo Tell*, la mà de l'anarquista tirava les seves dues metàl·liques pomes carregades de metralla al pati de butaques.

Les nits solemnes de *Garín*, de *Los Piri-neos*, de *Gala Placídia*, de *Parsifal* i amb *Parsifal* la consolidació definitiva del wagnerisme a Espanya.

L'enlluernador encís dels balls rusos que inicien el gust i la curiositat intel·ligent cap a la música i el teatre eslaus. Les representacions de *Boris Godunow* i les danses de la Paulowa.

L'aventura ultramarina d'Albert Bernis, traslladant a Nova York en 1881 les hosts del Liceu per a representar en l'Haverly's Niblo's Garden Theatre la revista *Castles in Spain*.

La festa del cinquantenari el 20 de novembre de 1897 en què es va cantar *Don Carlo*, i la nit del 23 d'abril de 1898 en què es complia l'últimàtum de Mackinley a Espanya i en què el teatre va virbrar en aquell suïcida ardor que ens va portar a la derrota, mentre l'orquestra tocava la Marxa de Càdiç i la Darelée vestida de "Mannon" agitava en l'escenari la bandera espanyola.

Artistes italians i francesos, de primer; després ja catalans, profundament arrelats a la terra nativa són els que animen amb llurs pinzells i brotxes d'escenògrafs la fantasia o la realitat simulada d'aquests fons en els que el protagonista de perdurable ufana i el seductor espiritualisme actua sobre una centúria de vida barcelonina: Cambon i Cage, Lucini, Planella, Carreres, Balvester, Pla, Moragues... Però sobretot els mestres indiscutibles del final del segle XIX i els començos del XX: Francesc Soler i Rovirosa i Maurici Vilumara, ja desapareguts. Salvador Alarma i Olaguer Junyent en plena maduresa i en la granada plenitud de llurs facultats artístiques..

Però de més a més, l'amplíssima, l'excel·lencional desfilada de quants al llarg del temps han estat els constructors de la glòria del Liceu. Són els uns com aquests altres morts fa milenis, però que encara en

les nits serenes embruixen el nostre pensament amb la llur lluminària remota. Són altres de més immediata i fins possible reiteració. Teoria de cantants i dansaires, de músics que varen aplaudir els públics coetanis, les grans masses anònimes i obscures d'on es destacaven, amb tot, els apassionats defensors de la Gran Òpera barcelonina, des dels liceistes del quaranta al cinquanta, fins als qui avui acuden amb llurs autos lluents des de l'Eixample aristocràtic al cor popular de la ciutat; per a descendre a l'àmplia zona lluminosa que davant del portic mantenen desembrassada els guàrdies vestits de gala, amb llus *petos* blaus i llurs plomalls...

Entre aquest llarg període que obre la batuta — com una vareta màgica — del mestre Marià Obiols en 1847 dirigint la primera companyia lírica del Liceu i elou Joan Mestres el 27 de maig de 1929 en cessar com empresari del Gran Teatre del Liceu, d'esclats estel·lars de Stagno, de Massini, de Tamagno, de Gayarre, de Mancinelli, de Vinyes, de la Barrientos, de la Storchio, la Genoveva Vix, de Caruso, de Pedrell, d'Albèniz, de Rubinstein, de Casals, de Nijinsky, de la Paulova, de Chaliapine, per citar només alguns que acuden a la punta de la ploma.

I més llunyans aquells ballarins de la bona època espanyola, els qui conservaven pur i sense mixtificacions estrangeres les danses càlides i rítmiques del Sud: la Petra

Càmara, la Roseta Mauri, Joan Camprubí, Ricard Moragues...

Però si en terminar-se una funció teatral i caure sobre l'esplendor apoteòsic del darrer quadre la guillotina opaca del teló ens pren l'encís de les llums, les músiques, els colors, les cançons i els rostres dels comedians d'una manera irremeiable, que només tindrà la malenconia gris del record en la nostra memòria, aquest llibre "la musa del qual va ésser l'entusiasme", segons certera frase de l'autor, ens consent reavivar sempre que vulguem la història meravellosa del Gran Teatre del Liceu de Barcelona comptada líricament i líricament il·lustrada sobre els sòlids fonaments de la veritat històrica.

Josep FRANCÉS.

EN FRANCESC ARMENGOL

(De la pàg. 12)

hauria tingut el seu pas en el món dels negocis! Però ara podem dir que ha merescut el bé de la pàtria, perquè ho feia tot per Catalunya, i aquest títol cal concedir-li sense regateigs, a desgrat de les reticències que el sentit pràctic de la gent pugui merèixer el que es conceptua l'equivocació dels homes. Confiscar-li la glòria del seu sentit generós aplicat a la nostra terra fóra una injustícia.

Aquest daler per les millores urbanes podem dir que En Francesc Armengol ja ho

portava a la sang. La prosperitat comercial l'aguditzà i va contribuir a fer-lo més extensiu. Ja havia donat els primers símptomes en voler canviar l'aspecte local de la seva ciutat. Fou el que va intentar posar unes berlines que substituïssin les tartanes, el que aixecà un edifici amb pisos magnífics que desfessin el regust menestral de les cases de planta baixa, tan cares als propietaris sabadellenes. Però la rutina arripada a la mèdulla de la ciutat, hauria estat una falca posada a la rotació constant dels seus projectes. Necessitava una expansió més dúctil, un terreny verge, i aquest terreny fou Sitges, i va néixer Terramar. Tot això passava als anys de la guerra. Els seus negocis en llanes permetien sufragar els dispendis de l'aventura, però després, per una baixa sobtada en la matèria, tot anà avall; el descens fou olímpic, la realitat cruenta.

L'anèdota de la vida d'En Francesc Armengol té tot un punt de miserable, de la qual no té pas la culpa que vagi passar així. Ell contribuï amb tot el que tenia: entusiasme, sacrifici, bona voluntat, diners. Si oblidà el càlcul i la previsió, terme de l'avarícia, no li havem de tenir els sabadellenes ni els catalans la ingratitude de no conservar-lo en la memòria, i retre homenatge al seu senyorívol esperit d'aventura que germinà en ell tantes coses bones per a la nostra terra.

J. PUIG I PUJOL.

BANUS QUICK LUNCH COMPANY

333 - LAVALLE - 333

Restaurant nord-american de gran rapidesa

NO S'ADMETEN PROPINES

NO ES COBRA COBERT

És una nova creació de la vida econòmica i moderna

ÚNIC EN EL SEU GÈNERE A SUD-AMÉRICA

AMB CAPACITAT PER ATENDRE 1500 PERSONES PER HORA

Brinda dinars i sopars selectes i abundants amb menús des de 60 centaus i un servei extra-ràpid, fàcil i correcte, sense esperes mortificants, de manera que en 10 minuts Vd. pot dinar o sopar amb tota comoditat i dintre d'una distingida atmòsfera. És digna de conèixer-se aquesta nova institució de la gran ciutat

Especial servei de tè, des de les 15 a les 18 hores, amb pasteleria elaborada a la casa.

NO S'ADMETEN PROPINES

NOTICIARI DE CATALUNYA

Agramunt

Dies enrera es cremà el cinema Saló, a causa d'haver-se inflammat unes pel·lícules. Les pèrdues no són de consideració.

□ □

Per a molt aviat hi ha anunciada una conferència al local social del Sindicat Agrícola a càrrec d'un prestigiós orador de Barcelona, per a organitzar la delegació d'Acció Popular en la nostra població.

Balaguer

Els treballs que ja fa dies es fan per aplegar en un centre tots els elements de dreta de la nostra ciutat, sembla que aviat tindran plena realització.

Han estat presentats ja al Govern Civil de Lleida els estatuts de la nova entitat Acció Popular de Balaguer.

□ □

El moviment demogràfic de la població durant l'any 1931 ha estat el següent:

Naixements: 59 nens i 67 nenes; total, 126; defuncions: 32 homes, 29 dones, 8 nens i 11 nenes; total, 80. Els matrimonis celebrats han estat 61.

Badalona

Ha estat inaugurada una exposició retrospectiva instal·lada a l'Escola Elemental del Treball, a cura de l'Agrupació Excursionista de Badalona.

Hom hi pot veure representada la història de la nostra ciutat a través dels segles, des de l'època ibèrica fins als nostres dies, i una aportació dels més destacats pintors i dibuixants badalonins dedicada exclusivament als llocs més típics de Badalona. És molt interessant.

□ □

S'ha efectuat la inauguració de l'hospital de la nostra ciutat que s'ha bastit darrera el dispensari municipal.

Concorregueren a l'acte l'Ajuntament i representacions de diverses entitats. L'alcalde, senyor Casas, pronuncià un discurs.

L'hospital comprèn dues sales, amb 25 llits cada una, a més de diverses altres dependències pròpies. Al segon pis també hi ha una sala per a convalescents.

El servei serà prestat per infermeres.

L'assistència facultativa serà a càrrec dels metges del Cos Mèdic Municipal.

□ □

Durant l'any 1931 el moviment demogràfic ha estat el següent:

Naixements, 1.088; defuncions, 688, amb una diferència de 400 a favor dels naixements. Els matrimonis foren 324.

Cassà de la Selva

A l'Ateneu Cultural fou donada una conferència pel senyor J. Gener i Roca. Desenrotllà el tema "Dades històriques i engrandiment de la vila de Cassà".

□ □

Ha estat nomenat inspector de Primera Ensenyança de la província de Sòria, nostre compatriota Lluís Maria Mestres i Martí.

Cervera

Seguint tradicional costum, el nostre Ajuntament en corporació passà visita oficial a la Casa de Caritat. Acompanyats pel prior mossèn Andreu Rovira, seguiren les principals dependències de la Casa: la cuina, menjadors, sales de classe i esbarjo, dormitoris i la sala Balnes, on pogueren admirar per primera vegada totes les obres completes del savi vigatà. Després repartiren torrons als nen i nenes asilats en gran abundància. Per últim, visitaren també el Pessebre que tots els anys construeix la Casa per a delícia dels asilats.

Les monges de la Sagrada Família encarregades de la direcció de la Casa, foren molt felicitades pel bon ordre que es notà arreu.

Martorell

S'ha celebrat una assemblea organitzada pel Sindicat Vitícola Comarcal d'aquesta localitat i la Unió de Rabassaires de Catalunya.

El seu objecte fou estudiar la situació actual de la viti-vinicultura degut al recent tractat comercial amb França i ensenys proposar al govern la formació de diverses estadístiques que repercutirien en bé d'aquesta activitat agrícola.

Girona

El president de l'Ateneu, senyor Carles Rahola, acompanyat del senyor Valentí, delegat de la Universitat de Barcelona, ha visitat al governador, Sr. Ametlla, per demanar la seva col·laboració a les festes del centenari de Goethe que se celebraran el mes de maig.

□ □

Han començat ja les obres d'enrunament d'una part del pont que uneix les Rambles de Verdguer i Pi i Margall, per tal de portar a cap l'aixamplament de la primera, cosa que millorarà notablement aquest lloc.

□ □

Ha començat a publicar-se redactat completament en català, l'antic *Diario de Girona*, la qual cosa ha estat molt ben acollida.

□ □

Dintre pocs dies començaran els treballs per a edificar una escola unitària de nens i nenes al barri del Pont Major.

Es prepara un homenatge al catedràtic de l'Institut de Segona Ensenyança d'aquesta ciutat, senyor N. Xifra Masmitjà.

Amb tal motiu, es recorda que gràcies als estudis i assaigs del senyor Xifra, Girona fou la primera ciutat d'Espanya que tingué il·luminació elèctrica per incandescència, com també la primera instal·lació de força motriu i muntà la primera xarxa de transports d'energia elèctrica a distància i prengué part activa en les proves que es realitzaren pel desembre de 1877 per a la instal·lació de la línia telefònica entre Barcelona i Girona.

□ □

Han estat creades darrerament en aquesta província les escoles següents:

Una de nois i altra de noies, a Pont Major; una mixta, dirigida per un mestre, a Sant Feliu de Bonda (Ajuntament de Palau Sator) i una de nois a Selva de Mar, Anglès, Caldes de Malavella, Llagostera i Vidreres.

Granollers

Està totalment acabat el nou pont damunt la riera del Congost, a la carretera de Barcelona a Puigcerdà.

També estan ja enllestides les obres d'aplanament del tros de carretera afectat per aquesta important millora, que permetrà la millor comunicació amb els pobles de l'altra banda de la nostra riera i facilitarà el trànsit per la carretera de Barcelona.

Hospitalet

Al local de la delegació de Palastra donà una conferència el senyor Lluís Jordà sobre el tema "Com es fan els diaris moderns".

El senyor Jordà demostrà conèixer abastament la matèria de la qual tractava, la qual fou il·lustrada amb vistes d'una impremta d'un diari en marxa, la qual cosa li permeté interessar en gran manera el públic, que acudí en gran nombre, premiant al conferenciant amb aplaudiments.

Manresa

L'Orfeó Manresà donà l'anunciat concert anual de cançons nadalenques, sota la batuta del mestre senyor Miquel Blanc.

Les cançons de caire patriòtic foren sentides i ben dites; les populars, a més expressives, i totes, en conjunt, delectables i ben harmonitzades.

La part instrumental anà a càrrec de la senyoreta Gràcia Mas i dels senyors Josep Vilaseca, Marius Homs, Josep Barri, Estanislau Corrons i Cristòfor Ferrer.

Arenys de Munt

Sembla que aviat es començaran els treballs per a construir

la nova carretera que anirà des d'Arenys de Munt a Lurdes de Subirana. Aquesta obra, empressa per compte de l'Ajuntament i encapçalada amb donatius particulars, alleujarà força la crisi de feina que ja començava a sentir-se a la nostra vila.

□ □

Han estat enviats al ministeri d'Instrucció Pública per la seva aprovació i subvenció els plànols i informes dels nous Grups Escolars en projecte d'immediata construcció en aquesta vila.

Manlleu

Al Patronat de Cultura disertà sobre les possibilitats de la producció frutera a Manlleu, el senyor Francesc X. Riera, cap del Servei Agrícola de la Generalitat.

La novella entitat Lliga Local de l'Arbre Fruiter ha fet seva aquesta tesi i sembla decidida a implantar l'assaig.

Olot

El pessebre bastit a la Sala Vayredo amb elements deguts al conegut pessebrista Amadeu ha assolit un gran èxit. Val a dir que ha estat un model de bon gust. Tant el Naixement, la Cavalcada dels Reis, la Filadora i altres grups que representen escenes camperoles que tan bé sabé estructurar l'Amadeu d'Olot estaven montats amb molta cura.

Algunes de les figures es conserven al Museu Municipal de la ciutat i hi han col·laborat els principals artistes olotins.

Palamós

Les obres del Grup Escolar en construcció fan molta via, puix hi treballa bon nombre d'obrers entre els que basteixen l'edifici i els ocupats en el desmunt del terreny en pendent molt pronunciat.

De la terra que se'n treu es va omplint l'emplaçament del lloc on l'Escola havia d'ésser edificada segons l'anterior projecte, propietat de la vila, lloc destinat a ésser un petit parc.

Sitges

La carrera de marxa excursionista fou guanyada per Ventura Pujol, del Centre Excursionista de Sitges, qui aconseguí cobrir el llarguíssim trajecte en 1 hora, 27 minuts i 27 segons.

El repartiment de premis, que tingué lloc al local del Club, fou una nova manifestació de la simpatia que el noble esport de l'excursionisme desperta en aquesta vila.

Palafrugell

Ha produït bona impressió la nova que en l'Assemblea Surera de Badajoz han estat aprovades

les mateixes conclusions de l'Assemblea de Palafrugell. Els diputats estremenys que assistiren a l'acte s'han compromès a defensar-les al Parlament.

La iniciativa de l'assemblea estremenya prové de l'Ajuntament d'Alburquerque, que presideix en l'actualitat el palafrugellenc senyor Martí Casanoves.

Sant Feliu de Guíxols

S'ha inaugurat el saló d'espectacles del nou edifici del Casino Guixolenc, el qual s'anomenarà Saló Catalunya. En la inauguració debutà la companyia del teatre Apolo, de Barcelona. El tenor Emili Vendrell cantà a la nit, com a final, "La cançó del traginer", que fou aplaudida.

A l'endemà debutà la companyia Bruguera-Casals, essent amenitzats els espectacles per l'orquestrina de la casa.

Sant Hilari Sacalm

S'han emprès les obres d'exploració d'una nova via-passeig de temps projectada.

Aquesta millora beneficia la visualitat de la vila, dona valor edificable a terrenys que no en tenien cap i contribueix a amorrar els obrers sense feina.

Roda de Ter

A no trigar, podran ja donar-se per llestes les obres de construcció del nou pont monumental sobre el Ter, el qual, junt amb el ramal de la carretera anexa serà una bona i radical transformació en el procés urbànic de la vila.

Els elements culturals del centre Els Fills del Ter, preparen la publicació d'un portaveu local la direcció del qual anirà a càrrec del senyor Antoni Prat.

Dintre la multiplicitat de projectes urbans i culturals que hi ha en cartera, sobressurt, com un fet imminent, la inauguració de les obres del Grup Escolar, per la qual cosa hom només espera que millori el temps.

Rubí

Durant el darrer mes es recaptaren entre el Mercat i l'Escorxador 9.167,02 pessetes, 638,80 més que en el mateix mes de l'any anterior.

El Museu-Biblioteca, benemèrita institució artística i cultural rubinenca, fundada pel zel de mossèn Josep Guardiet, s'ha vist honorada amb un premi de 1.000 pessetes i diploma, que li ha estat concedit per la Societat Econòmica d'Amics del País, de Barcelona.

Reus

Fou una solemnitat musical el concert que a càrrec de l'arpista senyoreta Rosa Balcells i el concertista de flauta senyor Esteve

Gratacós, organitzà la Associació de Concerts local.

S'han reunit diversos elements d'entitats econòmiques i altres forces vives de la ciutat, per a tractar de la possibilitat de crear ací una cooperativa elèctrica i altres afers d'interès.

Sant Sadurní d'Anoia

L'acord pres per l'Ajuntament de posar un impost de cinc cèntims per cada ampolla de xampany que sigui elaborat a vila, ha originat molts comentaris.

Per tal d'oposar-s'hi, els fabricants i obrers xampanyistes presentaren una protesta signada per moltes altres persones de la vila, que el Consistori no volgué prendre en consideració alegant que se l'havia coaccionat.

Hom diu que aquest acord perjudicarà aquesta indústria tan antiga i acreditada.

Santa Coloma de Queralt

Dintre pocs dies començarà a publicar-se un portaveu que, amb el títol de *Segarra*, veurà la llum en la nostra vila.

Estarà dedicat a donar compte de notícies locals, agrícoles i batallarà sota l'ideal cultural, català i defensor de l'ordre, i serà neutral en tota altra cosa, car hi col·laboraran i formen la redacció gents de tots els sectors.

Per la quantitat de 29.000 pessetes s'han comprat 28.500 metres quadrats de terreny per la construcció del grup escolar dotze seccions.

El terreny està situat al Sud-est de la vila, i si bé és airejat i ben proporcionat per a escoles, és una mica apartat, cosa de mig kilòmetre de la població. Hi ha també una altra gran dificultat: la falta d'aigua.

Tortosa

Durant l'any 1931, a la nostra ciutat han ocorregut 764 naixements, 547 defuncions i 370 casaments.

L'any 1930 es registraren 779 naixements, 477 defuncions i 383 casaments.

L'Orfeó Tortosí inaugurà el seu quadre escènic amb la representació del sàinet de l'escriptor local senyor Joan Moreira "Cada ovella a sa parella o les peripècies d'un casori".

L'Orfeó cantà escollides composicions amb la justesa habitual i l'entusiasme de sempre.

El famós Trio Hongrés donà un concert a l'Associació de Música, el qual assolí un gran èxit.

Per a possessionar-se del càrrec de director general d'Duanes ha sortit cap a Madrid el nostre país l'advocat i diputat a Corts, senyor Josep Berenguer Cros.

Tremp

S'està procedint a la reforma de la carretera de circumvalació, des del carrer Soldevila fins al del Cap de la Vila; es rebaixa el convenient per a posar-la al nivell dels altres carrers que hi fan cap.

Aquesta reforma ha estat ben rebuda, car, a més d'ésser una cosa de necessitat, contribuirà a embellir la nostra ciutat i a l'ensem solutionar la crisi de treball, accentuada ací per l'acabament de les obres del canal de Reculada.

Roda de Barà

Aviat començaran les obres de desviació de la carretera de Taragona a Barcelona al lloc on està situat l'Arc de Barà, per tal de fer passar aquella via per una i altra banda, i deixar al mig el conegut i ben conservat monument romà.

L'alcalde ha rebut a tal efecte un comunicat de la direcció dels Ferms Especials comunicant-li haver-se lliurat la corresponent quantitat per a tals obres.

Vilanova i Geltrú

Dintre de poc s'implantarà a la nostra vila una nova indústria dedicada a la fabricació de filats.

Si sempre és de lloar l'establiment de noves fonts de riquesa i treball, ho és més ara, en què la crisi obrera també es deixava sentir entre nosaltres.

Vich

Amb el tema de "L'embelliment de la llar", el senyor Santiago Marco, del Foment de les Arts Decoratives, de Barcelona, va donar una conferència a l'estatge de la Biblioteca Popular.

Fou una conversa interessantíssima, tant pel sentit emotiu que contenia com per l'orientació lluminosa i simplicitat i per l'anhel tan noble de dignificar la llar domèstica i fer-la atractiva i gaia per a aquells que l'han d'habitar.

La concurrència que hi assistí feu molt nombrosa.

Vilafranca del Penedès

El Consell de Cultura de la Generalitat ha concedit a aquesta vila una de les dues biblioteques populars que havia tret a concurs.

Riudellots de la Selva

L'Ajuntament d'aquest poble ha aprovat el projecte del camí d'unió de Riudellots i la carretera de San Martí de Llèmana.

Sembla que l'obra es portarà a cap aviat, puix és molt necessària.

Avinyó

A les recents obres efectuades al carrer Turich de Dalt, hem d'afegir l'eixamplament de part del carrer i la comunicació que s'establirà amb el de Sallent, ço que contribuirà a fer més assequible el trànsit rodat per aquell lloc.

Guissona

Durant les festes nadalenques s'ha fet la representació dels "Pastorets" al Centre Catòlic. Al mateix Centre, en la diada dels Reis, es representà la comèdia "En Joan de la Calma" i "El far maleit".

Al saló-teatre de l'Ateneu, el dia de Nadal el grup d'aficionats d'aquesta entitat posà en escena amb tota pulcritud el drama "El contramestre".

A la sala-teatre de l'Ateneu s'hi ha celebrat una exposició d'objectes d'art, pintura, fotografia, etc. S'hi han aplegat 150 treballs i ha estat una nota molt a gust del poble. Els organitzadors i l'Ateneu poden estar satisfets. La concurrència ofu nombrosa.

Tots els treballs eren d'artistes i aficionats de la vila.

És a la venda l'*Història Nacional de Catalunya*, per Antoni Rovira i Virgili.

Aquesta obra forma un conjunt de sis volums magníficament relligats, dels quals se n'han publicat ja quatre. Preu de cada volum, al comptat 20 \$ m/n.

També tenim en venda les traduccions al castellà de les següents obres d'autors catalans, fa poc publicades:

Fanny (novella), per Carles Soldevila .... \$ 2.50
All i salobre (novella), per Josep M. de Sagarra. .... " 2.—
Vida de Manolo, per Josep Pla. .... " 2.—
Per Castella endins, per Pere Corominas .... " 2.—
 I moltes d'altres obres d'autors catalans o que fan referència als homes i coses de Catalunya

Totes aquestes obres poden demanar-les a l'administració de

CATALUNYA
 Alsina 429, Buenos Aires

Feu-vos subscriptors de les publicacions de Catalunya:

La Vanguardia .... trim. \$ 6
Solidaridad Obrera . . . " " 6
L'Esquella de la Torratxa ..... " " 2
La Campana de Gràcia ..... " " 1

Corresponsal: J. M. Castro Rey
 Loria 778. U. T. Mayo 7780

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera en ajudarem a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra collectivitat.

Preu de subscripció: 5 PESSOS L'ANY; ARREU.

Cônfiteria "CONDAL"

— DE —

RAMONEDA i CAPDEVILA

GRAN ASSORTIMENT
EN DOLÇOS DE TOTES CLASSES

Tortells, Palos de Jacob i Biscuits de la Reina
frescos tots els dies

Bdo. Irigoyen 1170

U. T. 3006 B. Orden

L'HORA CATALANA

Estació L. S. 2
(RADIO PRIETO)

TOTS EL DIUMENGES DE 12 A 13 HORES
Catalans: Escolteu-la i feu-vos afiliats.

—
Escriviu a BRASIL 441, dpt. 3
BUENOS AIRES

Dr. RAMON MARTÍ

Profesor Suplent de la Facultad
ODONTÒLEG

Consulta de 14 a 18

ESMERALDA 83, 2.ª pis

U. T. 38, Mayo 2261

Trieu i remeneu

Per als argentins	San Martín
Per als protestants	Martín Lutero
Per animar	¡Arriba Martín!
Per als gauxos	Martín Fierro
Per a la fi dels porcs	San Martín
Per a saber si plourá	Martín Gil
Per als cándits	Martín - gala
Per als casadors	Martín - eta
Per als sarauistes	Martín Pescador
Per bons fotogravats.	R. Martín

Chacabuco 334 - U. T. 33, 2660.

LLIBRES D'ART

JAUME CASES

Acoyte 83

U. T. 60, 8151

Representant de

L'INSTITUT GRÁFIC OLIVA DE VILANOVA

LLIBRE DEL ROSARI

EL GRAN TEATRO DEL LICEO DE BARCELONA
LAS HOGUERAS DE CASTILLA

Novetat:

COSTUMS DE CATALUNYA

Espléndides Edicions de Gran Luxe
per a Bibliòfils

E. Camplonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

CHACABUCO 409

BUENOS AIRES

U. T. 37, Rivadavia 8779

Dr. Luis Trepát

ESPECIALISTA EN MALALTIES DE LA PELL

Particulars Av. SAN MARTIN 1931.

U. T. 59, 0954

CONFITERIES
"Oms"

CASAMENTS I LUNCHS
(DEMANEU PRESSUPOST)

CERRITO 143
U. T. 88, MAYO 4561
C. T. CENTRAL 2918

Bmé. MITRE 2248
U. T. 47, CUYO 0909
C. T. CENTRAL 2919

SARMIENTO 850
U. T. 85, LIBERTAD 1572
C. T. CENTRAL 2920

NOVA SUCURSAL A BELGRANO: Juramento 2380 - U. T. 52-Belgrano 0450

Vins d'Alella y Moscatell de Sitges

XAMPANY CODORNIU

NO N'HI HA DE MILLOR

LICOR YASILAC

FONTANA LTDA.

FÀBRICA DE
EXTRACTE DE
QUEBRATXO

BUENOS AIRES